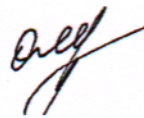

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
кафедра германської філології та перекладу

**ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ ПІД
ВПЛИВОМ ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ.**

(на матеріалі галузевої термінології "Броньована техніка": Leopard,
PzH, RCH 155, Marder)

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «магістр»
студентки II курсу магістратури
освітньої програми
*«Галузевий переклад з німецької та англійської
мови; міжкультурний менеджмент»*,
спеціальність – 035.043 «Германські мови та
літератури (переклад включно), перша –
німецька»
Олійников Ярослав Олександрович
Науковий керівник: д. філол. н., доц. Алла
Міщенко

«Допущено до захисту»
Протокол засідання
кафедри германської філології та перекладу
протокол № 9 від «06» травня 2025 року
завідувач кафедри Сас
к.філол.н., доц. Олександр СТАСЮК

КИЇВ
2025

Анотація

Магістерська робота присвячена дослідженню динамічних процесів у сучасній українській військовій терміносистемі, зокрема у сфері броньованої техніки, під впливом військових термінів німецької мови. Активність запозичення термінології визначає актуальність дослідження та зумовлює потребу наукового вивчення як самих термінів німецької мови, так і процесу їхнього надходження в українську мову, морфо-синтаксичної та функціонально-семантичної адаптації й уніфікації у системі сучасної української мови. Для досягнення окресленої мети застосовано комплекс методів, як-от: етимологічний, описовий, структурно-дериваційний, контрастивний, контекстуальний та перекладознавчий аналіз.

У роботі охарактеризовано особливості військової лексики та термінології, досліджено вплив німецької військової лексики термінології на формування української військової термінології у діахронії та синхронії, класифіковано сучасні німецькі терміни на позначення броньованої техніки, проденстровано шляхи їх надходження та способи адаптації в системі української мови.

Результати дослідження мають теоретичну та практичну цінність. Теоретичне значення дослідження полягає в поглибленні розуміння мовних механізмів міжмовної взаємодії у військовій сфері та формування української термінології під впливом німецькомовних зразків. Практичне значення полягає у можливості використання отриманих результатів для перекладу військово-технічної документації, навчання військових експлуатації броньованої техніки та фахівців у галузі термінознавства й військової комунікації, а також підвищення ефективності військової комунікації та взаємодії. Укладений двомовний глосарій із 328 термінів на позначення бронетехніки, відібраних методом суцільної вибірки з відкритих джерел, може бути використаний для створення інституційних термінологічних ресурсів.

Ключові слова: військова термінологія, бронетехніка, переклад, глосарій, адаптація, німецька мова, Збройні Сили України, стандартизація, терміносистема.

Abstract

This master's thesis is dedicated to the study of dynamic processes within the modern Ukrainian military terminological system, with a particular emphasis on the domain of armored vehicles, under the influence of German military terminology. The intensity of terminology borrowing underscores the relevance of this research and highlights the need for a comprehensive linguistic analysis—both of the German military terms themselves and of the processes by which they are introduced into the Ukrainian language, including their morpho-syntactic and functional-semantic adaptation and unification within the contemporary Ukrainian.

To achieve the stated objective, the study employs a comprehensive methodology that includes etymological, descriptive, structural-derivational, contrastive, contextual, and translation analysis.

The thesis characterizes the specific features of military vocabulary and terminology, examines the diachronic and synchronic influence of German military terms on the formation of Ukrainian military terminology, classifies contemporary German terms related to armored vehicles, and identifies the mechanisms and pathways of their integration and adaptation into the Ukrainian linguistic system.

The findings hold both theoretical and practical significance. Theoretically, the study contributes to a deeper understanding of linguistic mechanisms of cross-linguistic interaction in the military domain and the development of Ukrainian terminology influenced by German-language models. Practically, the results may be applied to the translation of military-technical documentation, the training of military personnel in the operation of armored vehicles, and the education of specialists in terminology studies and military communication, while also enhancing the overall efficiency of military communication and interoperability. A bilingual glossary comprising 328 terms related to armored vehicles, compiled through exhaustive sampling from open sources, may serve as a foundational resource for institutional terminological development.

Keywords: military terminology, armored vehicles, translation, glossary, adaptation, German language, Armed Forces of Ukraine, standardization, terminological system.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ВІЙСЬКОВА ЛЕКСИКА: ТИПОЛОГІЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ У ДІАХРОНІЇ ТА СИНХРОНІЇ	13
1.1. Військова термінологія та її характерні особливості	12
1.2. Запозичення німецької військової лексики в українській мові доби УНР, ДСВ, УПА.....	18
1.3. Динамічні процеси у військових терміносистемах України та ФРН під впливом російсько-української війни.....	22
РОЗДІЛ 2. НІМЕЦЬКА ВІЙСЬКОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ БРОНЕТЕХНІКИ В УКРАЇНСЬКОМУ МОВНОМУ ПРОСТОРИ: АНАЛІЗ, КЛАСИФІКАЦІЯ, ГЛОСАРИЗАЦІЯ	29
2.1. Німецькі терміни на позначення броньованої техніки.	29
2.2. Методологічні засади укладання глосарія німецьких запозичень на позначення броньованої техніки.	37
2.3. Класифікація німецькомовних запозичень на позначення броньованої техніки в українській мові.	42
РОЗДІЛ 3. ДИНАМІЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНСЬКІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ БРОНЬОВАНОЇ ТЕХНІКИ ПІД ВПЛИВОМ НІМЕЦЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ ..	52
3.1. Морфологічна та синтаксична адаптація німецьких термінів броньованої техніки в українській мові.....	52
3.2. Функціонально-семантична адаптація німецьких термінів броньованої техніки в українській мові.....	57
3.3. Проблеми уніфікації та стандартизації німецьких термінів броньованої техніки у сучасній українській військовій термінології.....	63
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	71
ZUSAMMENFASSUNG	79

ДОДАТОК. Німецько-український глосарій військових термінів.....	82
--	-----------

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасна українська військова термінологія перебуває на динамічній стадії розвитку, зумовленій повномасштабною загарбницькою війною росією проти України, реформами в оборонній галузі та зміцненням міжнародної військової співпраці. У ході цих процесів відчутно посилюється вплив німецькомовних військових термінів, що входять в узус українських військових та застосовуються засобами масової інформації. Активне надходження загострює потребу у вивченні механізмів формування, адаптації та стандартизації військових термінів. Відсутність єдиного підходу до фіксації та систематизації термінів може призвести до непорозумінь у військово-технічній сфері, документації та навчальних матеріалах. Тому дослідження чинників і шляхів впливу німецької військової термінології на формування українських військових термінів є на часі й має вагому практичну цінність.

Об'єктом дослідження стала українська військова термінологія, яка оновлюється та збагачується під впливом німецьких військових термінів і понять.

Предметом дослідження є мовні процеси та позамовні чинники, що зумовлюють надходження та адаптацію німецькомовних термінів у сучасну українську військову галузь.

Матеріалом дослідження став корпус з 328 німецькомовних термінів на позначення бронетехніки, відібраних методом суцільної вибірки з відкритих джерел: публікацій на офіційних сайтах Bundeswehr, військово-аналітичних порталів (зокрема mil.in.ua), технічної документації на бронетехніку українською та німецькою мовами тощо.

Мета дослідження. Виявити та охарактеризувати особливості термінотворення у військовій галузі української мови під впливом німецької термінології, проаналізувати способи їхнього запозичення, виявити особливості лексико-семантичної адаптації у системі сучасної української мови та окреслити перспективи уніфікації. Досягнення мети передбачає вирішення таких завдань:

- 1) проаналізувати історичні, політичні й соціальні передумови запозичення німецьких військових термінів на різних історичних етапах та оцінити роль німецькомовних термінів у формуванні військової терміносистеми української мови;
- 2) укласти глосарій термінів і терміносполук, який засвідчує вплив німецьких термінів на розвиток української військової лексики;
- 3) встановити типові способи надходження німецьких термінів у систему сучасної української мови;
- 4) охарактеризувати динамічні процеси у військовій терміносистемі української мови під впливом німецьких надходжень;
- 5) виявити проблеми уніфікації українських термінів та запропонувати шляхи їх розв'язання.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань застосовано методи, як-от: *елементи етимологічного аналізу* застосовано для з'ясування походження термінів та впливу історичних чинників на формування військової лексики та термінології в обох мовах; *описовий метод* використано для інвентаризації термінів, виокремлення формальних і семантичних ознак, класифікації одиниць за тематичними групами; *структурно-дериваційний* аналіз дозволив виявити способи термінотворення та структурні особливості німецькомовних термінів та способи їхньої морфологічної адаптації у системі української мови; *контрастивний аналіз* застосовано для зіставлення німецьких термінів із їхніми українськими відповідниками, визначення структурно-семантичних подібностей і розбіжностей; *контекстуальний аналіз* дозволив з'ясувати особливості

уживання термінів у військових документах, навчальних посібниках та ЗМІ; *перекладознавчий аналіз* дозволив дослідити стратегії і тактики перекладу німецькомовних термінів українською мовою з урахуванням їхніх семантичних і прагматичних особливостей та термінологічної усталеності.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше: здійснено комплексний лінгвістичний аналіз сучасних українських військових термінів на позначення броньованої техніки, що зазнали впливу німецької мови, з урахуванням лексико-семантичних, морфологічних і прагматичних аспектів. Виявлено специфічні механізми адаптації термінів німецького походження до терміносистеми сучасної української мови, запропоновано варіанти уніфікації термінів бронетехніки з опорою на сучасні лексикографічні ресурси, стандарти НАТО та мовні прецеденти Збройних Сил України.

Теоретичне значення. Результати роботи сприятимуть поглибленню наукових уявлень про закономірності міжмовної взаємодії у військовій сфері; тенденції розбудови національної військової термінології під впливом іншомовних джерел; способи відтворення термінологічних одиниць німецької мови мовними засобами української мови.

Практичне значення роботи. Отримані висновки можуть бути використані як джерело для укладання термінологічних ресурсів. Вони також є цінним ресурсом для перекладу військово-технічної документації, оскільки сприятимуть вдосконаленню термінологічної бази та зменшенню розбіжностей у позначенні технічних об'єктів. Матеріали дослідження можуть бути використані у викладанні дисциплін із термінознавства, перекладознавства та військової лексикології. Укладений глосарій стане корисним інструментом для військових перекладачів, редакторів технічних текстів, журналістів оборонної тематики, а також фахівців, які працюють із термінологією бронетехніки у сфері професійної комунікації.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати магістерського дослідження були представлені на ІХ Всеукраїнських наукових читаннях ННІФ (Київ, 2025), секція кафедри

германської філології та перекладу «Функційні аспекти галузевого перекладу: теоретичні виклики й практичні результати».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Кваліфікаційна робота магістра виконана в межах науково-дослідної теми кафедри германської філології та перекладу Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Функційні аспекти галузевого перекладу: теоретичні виклики й практичні результати», що відповідає напрямку наукової роботи факультету та узгоджується з актуальними дослідженнями в галузі спеціальної термінології, перекладознавства та міжмовної взаємодії в умовах інституційної й військової комунікації.

Структура роботи зумовлена метою, завданнями та логікою дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг основного тексту становить 85 сторінок, обсяг глосарію німецько-українських термінів нараховує 328 термінів та їхніх відповідників, що стали предметом морфолого-семантичного та перекладознавчого розгляду, список використаних джерел налічує 80 позицій, серед яких наукові праці українською, німецькою та англійською мовами. У роботі використано схеми, таблиці, приклади з німецькомовних та українських текстів, що ілюструють способи формування, перекладу та вживання термінів бронетехніки.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт і предмет дослідження, сформульовано його мету та завдання, окреслено матеріал дослідження й застосовані методи аналізу, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи. Також наведено інформацію про апробацію результатів дослідження, його зв'язок із науковими програмами та подано структуру магістерської роботи.

Перший розділ «Військова лексика: типологія та трансформація у діахронії та синхронії» присвячений комплексному аналізу структурних, функціональних та лексико-семантичних характеристик військової

термінології. Досліджуються динамічні зміни у військовій терміносистемі української мови в історичні епохи, критичні для існування країни, зокрема періоду Української Народної Республіки, Другої світової війни, діяльності Української повстанської армії, а також повномасштабної загарбницької війни росії проти України.

Другий розділ магістерської роботи «Німецька військова термінологія бронетехніки в українському мовному просторі: аналіз, класифікація, глосаризація» присвячено аналізу морфологічної структури та семантичних особливостей німецької військової термінології на позначення бронетехніки, а також її впливу на формування відповідників у терміносистемі сучасної української мови.

Третій розділ магістерської роботи «Динамічні процеси в українській терміносистемі броньованої техніки під впливом німецьких запозичень» зосереджений на дослідженні динамічних процесів, що відбуваються в українській терміносистемі броньованої техніки під впливом німецьких термінів. Аналіз охоплює морфологічну та синтаксичну адаптацію німецьких запозичень у системі української мови, а також функціонально-семантичні зрушення, що супроводжують інтеграцію цих одиниць у військову лексику. Окрему увагу приділено проблемам уніфікації та стандартизації запозичених термінів у контексті формування сучасної української військової термінології, з урахуванням нормативних вимог і комунікативної ефективності.

У загальних висновках узагальнено результати проведеного та окреслено перспективи подальших наукових розвідок.

РОЗДІЛ І
ВІЙСЬКОВА ЛЕКСИКА:
ТИПОЛОГІЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ
У ДІАХРОНІІ ТА СИНХРОНІІ

1.1. Військова лексика та термінологія та її характерні особливості

Військова лексика та військова термінологія є ключовими складниками мови армії та оборонної сфери, проте ці поняття не тотожні. Військова лексика – це ширший мовний пласт, який охоплює як терміни, так і загальноповживані або професійно забарвлені слова, що функціонують у військовому дискурсі. До військової лексики належать не лише стандартизовані терміни, а й розмовна лексика та емоційно забарвлені, жаргонізми, що використовуються військовими. Наприклад, слова *залізо* (бронетехніка), *точка* (позиція), *гаряча зона* (місце бойових дій) ілюструють метафоричну частину військової лексики, яка, хоч і не є термінами в прямому розумінні, але активно фігурує у публіцистиці та усному мовленні [23, с. 41]. Військова термінологія, на відміну від лексики загального вжитку, характеризується високим ступенем системності, точності й однозначності. Це спеціалізований підсистемний шар лексики, який охоплює чітко регламентовані одиниці для позначення понять, об'єктів, процесів, знарядь і тактик військової справи. Її структура побудована таким чином, щоб забезпечити максимально ефективну, уніфіковану комунікацію в умовах бойового чи навчального процесу [24, с. 80].

Попри тісний зв'язок, військова лексика та військова терміносистема істотно відрізняються за своїми функціями, структурою, стилістичними

характеристиками та рівнем стандартизації. Військова лексика є більш широким і гетерогенним явищем. Вона охоплює як спеціалізовані терміни, так і розмовні, метафоричні, емоційно забарвлені одиниці, що використовуються в усній або неформальній комунікації серед військових. Цей шар мови є динамічним, відкритим до запозичень, адаптацій, варіативності. Наприклад, словосполучення *гаряча точка*, *летюча коробка* або *зачистка* є частиною військової лексики, але не входять до строгої терміносистеми [23, с. 41].

Військова термінологія — це замкнута, ієрархічна впорядкована мовна система, що забезпечує фахову комунікацію. Її основними ознаками термінів є: однозначність (моносемічність); системність і взаємозв'язок понять; стандартизованість на рівні інституцій (Міноборони, НАТО, Бундесвер тощо); відсутність емоційного забарвлення; закріплення в документах — інструкціях, статутах, технічних описах [24, с. 80]. Крім того, терміни формуються переважно за чіткими словотвірними моделями (наприклад: *Reaktivpanzerung*, *Kommandantenperiskop*) і мають чітке визначення в галузевих словниках, глосаріях або документах. Військова лексика може бути образною або евфемістичною (наприклад: *відпрацювати ціль* замість *знищити*), тоді як термінологія прагне до максимальної нейтральності й однозначності. Лексика і термінологія не лише співіснують, а й доповнюють одна одну, формуючи повноцінний мовний ресурс військової галузі, але з чітко розмежованими функціями, стилістичними рівнями та сферою вживання.

Військова термінологія — це система мовних одиниць, які точно та однозначно номінують поняття, пов'язані з організацією, веденням і забезпеченням бойових дій. Її тематичне поле охоплює низку структурно-функціональних підсистем, кожна з яких відображає окремий аспект військової діяльності. Таке групування є важливим для кодифікації, стандартизації та перекладу термінів у межах як внутрішньої армійської

комунікації, так і міжнародної взаємодії. Серед основних тематичних груп військової термінології виокремлюють:

1. Озброєння та техніку: терміни, що позначають види зброї, військову техніку, системи управління вогнем, броню тощо (Panzerhaubitze, Maschinenkanone, Reaktivpanzerung, Leopard 2A6). Цей пласт термінів має високий ступінь деталізації та часто підпадає під класифікацію за конструктивними ознаками [24, с. 80].

2. Тактику і бойові дії: терміни, які описують бойові прийоми, типи операцій, маневри (Gefecht, Verteidigung, Umfassung, Vormarsch). Тактична термінологія формує систему позначення процесів у бойовому полі та містить як традиційні, так і сучасні запозичення (напр., Blitzkrieg, Einsatzregeln).

3. Звання та військові ролі: класифікаційні одиниці, що позначають посади, функції та субординаційні відносини (Kommandant, Fahrer, Ladeschütze, Zugführer). Їх особливість полягає у відповідності військовим стандартам конкретної країни, що ускладнює міжмовну передачу без зміни концепту [23, с. 42].

4. Логістика і забезпечення: терміни, пов'язані з постачанням, транспортуванням, технічним обслуговуванням, ремонтами (Versorgungslinie, Ersatzteilelager, Instandhaltungsstufe).

5. Навігація, зв'язок, спостереження: одиниці, що позначають технічні системи управління, передачі інформації, оптики, ІТ-технологій (Zieloptik, Funkgerät, Nachtsichtgerät, Blue Force Tracking, SATCOM).

6. Окрему категорію формують аббревіатури та коди, які мають офіційний статус і слугують для скороченого позначення складних систем або процесів: APS (Active Protection System), EMES (Elektronisches Messsystem), NBC (Nuclear, Biological, Chemical), IFIS, PERI тощо.

7. Тематичне поле військової термінології охоплює як матеріальні об'єкти (техніка, озброєння), так і процесуальні явища (бойові дії, тактика), організаційні структури (посади, ролі), технічні засоби

комунікації та управління. Структурна організація цього поля дозволяє уніфікувати поняття, стандартизувати переклад і забезпечувати ефективність фахової комунікації в армійських і суміжних галузях.

Функціонування військової термінології не обмежується лише довідковими матеріалами чи глосаріями – навпаки, її живим середовищем є багаторівнева система джерел, де кожен тип тексту виконує свою роль у поширенні, закріпленні або трансформації термінів. У цьому контексті варто виокремити три ключові джерела: бойові статuti, технічну документацію та живу мову військовослужбовців.

Бойові статuti – це нормативно-інструктивні документи, що фіксують уніфіковану терміносистему для командного та функціонального управління військами. Термінологія, представлена в них, характеризується максимальним рівнем точності, регламентації та відсутністю варіативності. Наприклад, термін *зосереджений вогонь* в українських статутах відповідає німецькому *Massiertes Feuer*, і обидва вживаються у вузькому, специфічному значенні без права на метафору або розширення [39, с. 115]. У таких документах кожен термін виступає не лише одиницею мови, а елементом алгоритму дії, що забезпечує ефективне командування та оперативність виконання.

Інші джерела – технічна документація. У них термінологія тяжіє до деталізації, багаторівневої структури та складної морфології. Інструкції з експлуатації техніки, довідники з обслуговування або ремонтні протоколи активно використовують складні складові слова та лексеми, специфічні для бронетехнічного контексту. Наприклад, термін *Kettenführungszahn* (зуб напрямної гусениці) є не лише маркером вузької професійної спеціалізації, а й прикладом граматичної специфіки складного іменника, характерної для німецької технічної мови. У перекладі такі одиниці вимагають не буквального відтворення, а функціонального аналізу та адаптації [42, с. 80].

На відміну від офіційної документації, мова солдатів – це простір спонтанного мовлення, де терміни проходять через процес часткової

детермінологізації. У такому середовищі з'являються евфемізми, метафори, жаргонізми, які зберігають зв'язок з терміносистемою, але порушують її однозначність. Наприклад, у польових умовах термін *Leopard 2A6* може зникнути за заміником *кота* або *залізного звіра*, тоді як у звіті командування вживається лише точна назва. У мовленні українських військових також поширені скорочення (*Гепард*, *Пума*, *Беха*), які частково втрачають офіційну термінологічну форму, зберігаючи лише номінативну основу. Термінологія функціонує не лише як мертва система означень, а як активний інструмент комунікації в трьох середовищах: нормативному (статути), технічному (документація) та живому (мова солдатів). Кожне з них накладає власні вимоги, що відбивається на семантичному обсязі термінів, формі подачі й ступені формалізації. Функціональні особливості військової термінології визначаються передусім умовами її використання – це середовище високої відповідальності, де неточність може призвести до катастрофічних наслідків. Тому терміносистема армії базується на трьох принципах: точність, стислість і однозначність. У військовому контексті кожне слово має нести вичерпну, але лаконічну інформацію, що не допускає подвійного тлумачення чи стилістичних коливань. Точність є визначальною ознакою, оскільки термін виконує не лише номінативну, а й директивну функцію: він вказує на дію, об'єкт або команду, яку слід виконати без зволікань. Наприклад, термін *Aufschlagszünder* означає конкретний тип детонатора, що спрацьовує при ударі, – у технічному описі його не можна замінити навіть синонімічним *Zünder*, оскільки це створить ризик неправильної ідентифікації [47, с. 113]. Стислість забезпечує оперативність військової комунікації. У документах та польових командах перевагу надають коротким формам: багатокомпонентні описові конструкції замінюються на лексеми або аббревіатури. Наприклад, німецьке *CBRN-Schutz* охоплює повний спектр захисту від хімічних, біологічних, радіологічних та ядерних загроз, хоча буквально в перекладі кожне слово потребувало б додаткового розшифрування. Скорочення дозволяє зберегти зміст, але

передати його у формі, придатній для швидкого використання в бойовому документі чи наказі. Однозначність унеможлиблює різночитання терміна в різних контекстах. Якщо в загальноживаній мові слово *батарея* може означати і артилерійський підрозділ, і джерело живлення, то у військовій терміносистемі така багатозначність уникається через контекстну жорсткість та використання уточнень: *Feuerstellung der Batterie* (вогнева позиція батареї) або *Starterbatterie* (акумуляторна батарея техніки). Завдяки поєднанню цих трьох характеристик військова термінологія функціонує як високотехнологічний інструмент фахового спілкування, а не просто як набір лексичних одиниць. Її завдання – не інформувати загалом, а формулювати наказ, забезпечувати дію, координувати взаємодію. Саме тому її формування і стандартизація – ключовий етап для професійної та міждержавної військової співпраці.

1.2. Запозичення німецької військової лексики в українській мові доби УНР, ДСВ, УПА

Історія українсько-німецьких військових контактів у ХХ столітті була багатовекторною і складною, охоплюючи періоди співпраці, залежності, конфлікту та інституційного запозичення.

Перші масштабні контакти фіксуються у добу Української Народної Республіки, коли німецька імперська армія, згідно з умовами Брест-Литовського миру, тимчасово перебувала на території України у 1918 році. Саме в цей період у військовій практиці УНР з'являються німецькі структурні кальки та запозичення, наприклад, *обергрупа*, *фельдфебель*, *юнкер*, *гусар*, що почасти витісняли або співіснували з російсько-імперськими формами. Окремі командири Центральної Ради відкрито орієнтувались на прусську модель армії – дисципліновану, модерну, механізовану [41, с. 58]. Наступний хвилеподібний вплив простежується у 1930–40-х роках. Під час Другої світової війни частина українських формувань – як у складі Вермахту (наприклад, добровольчі підрозділи), так і

в лавах Української повстанської армії – зазнала прямого впливу німецької військової терміносистеми. Передусім це стосувалося назв техніки (*Panzerfaust*, *MG-42*), командних ролей (*Schütze*, *Unteroffizier*), а також понять, пов'язаних з тактикою: *Gefecht*, *Durchbruch*, *Umfassung*. Ці лексеми або калькувалися в українську (напр., *прорив*, *охоплення*), або частково адаптувались фонетично: *штурмпанцер*, *фаустпатрон*. У документах УПА, що збереглися, трапляються німецькомовні скорочення, як-от *MG* (*Maschinengewehr*), що зберігали функціональну точність, попри неукраїнське походження [38, с. 53]. Важливо розуміти, що ці запозичення не були випадковими. Вони відображали не лише тимчасовий вплив домінуючої сили, а й прагнення українських військових до фахової європейської терміносистеми, альтернативної до радянської. Для УПА, яка намагалася сформувати автономну систему військового управління, орієнтація на німецьку модель означала і мовне дистанціювання від радянського стилю. Навіть у побутовій мові вояків УПА побутовали німецькі слова типу *будка* (від *Bude*), *шмайсер*, *шуха* – сленгові маркери німецької лексичної присутності в українському військовому просторі. Німецький вплив у ХХ столітті був не одномоментним, а структурно різнорівневим і діахронічно повторюваним. Він охоплював як офіційне термінотворення, так і розмовну військову лексику, технічні запозичення, організаційні кальки. Саме цей період заклав підґрунтя для майбутніх трансформацій, які активізувались у ХХІ столітті в умовах інтеграції до стандартів НАТО та надходження німецької техніки в українське військо. Реальне функціонування німецьких військових запозичень в українському мовному середовищі ХХ століття найяскравіше відображене в різних типах джерел: особистому листуванні, усних спогадах, наказах та інструкціях із польових архівів. Саме ці тексти демонструють, як терміни закріплювались у мовній практиці – не теоретично, а в умовах війни, навчання, інструктажу. В інструкції з розбирання і змащення зброї, знайденій у підпільній друкарні Волинського округу УПА, згадується термін *Sicherung*, перекладений як «запобіжник».

Цікаво, що це слово збережено без транслітерації, латинкою, з поясненням його дії у скобках. Це вказує на прагнення поєднати точність німецького терміна з доступністю для українського бійця [50, с. 139].

Інший тип джерела – рукописні польові накази. У наказі одного з куренів від 1944 року зберігся термін *Nachschub*, який означав постачання. Проте в українському тексті слово вжито як *нахшуб*, фонетично адаптоване, без пояснення, очевидно, через його вже зрозумілий статус серед вояків. Тут ми бачимо не запозичення ззовні, а внутрішнє “обрусіння” чужої одиниці, що вже функціонує в польовому просторі. У спогадах вояка Івана Б., записаних на еміграції у 1960-х, згадується термін *Stellungswchsel* у контексті опису ночі перед рейдом. Автор не перекладає його, лише вставляє в лапках, зберігаючи німецьку форму. Така згадка показує не лише факт запозичення, а й фіксацію мови бойового середовища у пам’яті, де іноземний термін зберігав емоційну вагу і професійну значущість [43, с. 49]. Цікаво, що деякі технічні терміни фігурували не в бойових текстах, а в матеріалах шкільного вишколу УПА. У курсі для механіків згадуються поняття *Kühler* (радіатор), *Antrieb* (привід), *Zündung* (запалення). Вони подавались у словничковій формі, без перекладу, – свідчення того, що навчання військової техніки опиралось на оригінальну термінологію, не замінюючи її на українські аналоги через брак усталеної лексеми [42, с. 82]. Таким чином, корпус історичних джерел показує багатошаровість проникнення німецьких термінів: одні зберігались у первісному вигляді, інші адаптувались фонетично, ще інші ставали частиною технічної підготовки. Кожен тип документа відображає різний рівень закріплення запозичення – від ситуативного використання до елементів системного навчання.

Мотиви запозичення німецької військової лексики в українському середовищі обумовлювалися не лише історичними обставинами, а й конкретними прагматичними потребами війська. Один із ключових факторів – вплив військової практики, коли безпосереднє зіткнення з німецькою технікою, командуванням або інструкціями призводило до

“перенесення” лексики в український мовний простір. Наприклад, у повстанських інструкціях, які фіксували правила бою в лісі або рейдування в тилу, часто вживалося слово *Gefechtsordnung* (бойовий порядок). Його адаптація в українському варіанті – «гефехтка» – стала зручним варіантом у середовищі, де потребувалося швидке, функціональне означення тактичного формування [48, с. 58]. Не менш значущим мотивом було військове навчання. Під час здобуття технічних навичок у майстернях, інженерних групах або при експлуатації бронетехніки, українські бійці засвоювали терміни разом із самими процедурами. Наприклад, поняття *Zündverstellung* (регулювання запалення) фіксувалося у довідниках, створених на базі трофейної німецької техніки. У багатьох випадках терміни не перекладалися через відсутність аналогів або прагнення зберегти технічну точність, а отже – безпеку [50, с. 140]. Також важливу роль відіграв союзницький фактор – у періоди співпраці або тактичної близькості з німецькими військовими структурами. У 1918 році під час співдії військ УНР і кайзерівської армії в текстах з’явилися такі одиниці, як *Kommando*, *Kolonne*, *Ordonnanz*. Усі вони запозичувалися з мотивацією уніфікації дій під час спільних операцій, що вимагали лексичної сумісності команд і сигналів. Це не було наслідком насадження, а результатом мовної адаптації до реального бойового партнерства. У підсумку, запозичення німецьких термінів в українському військовому дискурсі виникало з трьох головних причин: безпосередньої бойової необхідності, освітньої залежності від джерел технічного знання та стратегічної кооперації. Кожен із цих чинників формував власний пласт термінів – від командних структур до інженерних деталей і логістичних понять – які, зберігаючи німецьку основу, ставали елементами української терміносистеми.

Статус і функціонування військових термінів визначаються не лише їхньою денотативною точністю, а й тим, як саме вони вживаються у різних типах мовлення – від офіційно-документального до публіцистичного чи усного. На стилістичному рівні військові терміни вирізняються

нейтральністю, відсутністю експресії та емоційного забарвлення. Це передумова для точності: слово має позначати одне поняття незалежно від контексту. Наприклад, термін *Turmring* (вежеве кільце) у технічній документації не підлягає метафоризації чи стилістичній грі, оскільки є строго інженерним позначенням деталі конструкції. Такий термін у тексті бойового зведення або інструкції має фіксоване місце, а його заміна – навіть синонімічна – неприпустима, бо може спричинити хибне трактування інструкції [47, с. 115]. На функціональному рівні терміни виступають операційними одиницями мови – вони не лише ідентифікують об'єкти чи процеси, а й структурують діяльність. У цьому аспекті важливим є поділ на активну та пасивну терміносистему. Активна – це ті терміни, що регулярно фігурують у військовій практиці (наказах, мануалах, навчаннях): *Panzerabwehrsystem*, *Bordoptik*, *Gefechtsfahrzeug*. Пасивна ж охоплює одиниці, закріплені у словниках чи стандартах, але нечасто вживані на практиці – наприклад, *Zielzuweisung* (призначення цілі), яке вживатиметься переважно в командних алгоритмах. Обидві групи відіграють роль у формуванні терміносистеми, але їхній функціональний статус різниться залежно від сфери вживання – бойової, освітньої або аналітичної. Терміни – це не лише лексеми зі спеціальним значенням. Їхній статус визначається офіційним закріпленням, а функціонування – контекстом, де стиль, точність і функція не є взаємозамінними, а лише взаємозалежними аспектами. Усе це забезпечує здатність терміна не лише називати, а й ефективно передавати смисл у критично важливих комунікативних ситуаціях [46, с. 90].

1.3. Динамічні процеси у військових терміносистемах України та ФРН під впливом російсько-української війни

Активне постачання німецької бронетехніки в Україну з 2022 року зумовило стрімке збагачення української військової термінології новітніми одиницями, що не лише заповнюють лексичні лакуни, а й змінюють структуру самої терміносистеми. Основними джерелами таких термінів стали

технічна документація, навчальні матеріали від партнерів, а також бойові звіти й інструкції з експлуатації машин. Серед найбільш поширених запозичень – назви техніки (*Leopard 2A6*, *PzH 2000*, *Marder 1A3*, *Gepard*), які функціонують як номінативні одиниці, але поступово обростають вторинними смислами у польовому вжитку. Наприклад, у внутрішньому обігу підрозділів *Leopard* часто скорочується до «лео», а *PzH* – до «пушка» або «двітисяча», однак в офіційних текстах зберігається повна форма разом з цифровим маркуванням [59, с. 104]. Окрім назв моделей, у ЗСУ з'явилися похідні терміни, що позначають деталі й системи німецького виробництва. Серед них – *Reaktivpanzerung* (реактивна броня), *Wärmebildgerät* (тепловізор), *Turmsteuerung* (керування вежею). Ці одиниці, що раніше були відомі лише у вузькому фаховому середовищі, нині закріплюються у навчальних підручниках і довідниках. Примітно, що в низці випадків вони не перекладаються, а калькуються або транслітеруються. Наприклад, у курсах підготовки операторів ПТРК фігурує термін *Zielverfolgungssystem* (система стеження за ціллю), який подається або в оригіналі, або як калька «цілеслід». Така практика зумовлена бажанням уникнути семантичної втрати й забезпечити точність інструкцій [52, с. 65].

Крім лексем, що прямо пов'язані з технікою, у мовний обіг ЗСУ входять також терміни з командно-логістичної сфери, типу *Einsatzbereitschaft* (бойова готовність), *Bordstromversorgung* (живлення на борту), *Gefechtsstation* (бойова станція). Ці слова часто потрапляють до українського дискурсу через перекладні версії технічних мануалів або багатомовні інтерфейси на машинах. У деяких випадках мова йде про концепти, які раніше не мали фіксованого українського еквівалента. Наприклад, термін *Lagebildrechner* (пристрій створення оперативної картини) дослівно не перекладається, але вже вживається як «аналітичний блок» або «комплекс візуалізації обстановки» [57, с. 91]. Новітні терміни, що з'явилися в українській армії під впливом німецького досвіду, охоплюють не лише технічну лексику, а й тактичну, командну та інженерну. Вони вбудовуються

в систему ЗСУ як частина багатомовного термінологічного середовища, в якому точність і стандартизація відіграють ключову роль у забезпеченні бойової ефективності.

Після 2014 року, в умовах різкого загострення безпекової ситуації у Європі, терміносистема Бундесверу (Збройних сил Німеччини) зазнала суттєвого оновлення та модернізації, що прямо корелювало з переглядом стратегічних доктрин і військової доктрини ФРН. Основним чинником, який запустив ці зміни, стала анексія Криму та війна на Донбасі, що повернули фокус німецької армії до концептів колективної оборони та відсічі масштабній агресії. Відтак, у військовій термінології почали з'являтися нові поняття, які відображали актуалізацію оборонної тактики, гібридних загроз, кібербезпеки та багатонаціонального реагування. Наприклад, з'явився термін *Hybride Kriegsführung* (гібридне ведення війни), що охоплює комбінацію військових, інформаційних і економічних інструментів тиску – він був введений у німецькі нормативні документи лише після 2015 року [61, с. 45]. Одночасно відбувалося переозначення або уточнення старих термінів. Так, поняття *Landes- und Bündnisverteidigung* (національна та союзницька оборона) витіснило попередні, більш локальні концепти оборони територій, ставши ключовим у програмних документах Бундесверу. Також активізувалось використання аббревіатурного стилю, що типово для військових систем НАТО: терміни на кшталт *JSEC* (Joint Support and Enabling Command), *CIMIC* (Civil-Military Cooperation), *FNC* (Framework Nations Concept) стали регулярними одиницями в офіційній комунікації, зокрема в описах міжнародної взаємодії.

Після 2022 року, на тлі масштабного вторгнення Росії в Україну, трансформація термінології вийшла на новий рівень. До німецької терміносистеми увійшли поняття, які раніше були периферійними або суто аналітичними. Наприклад, термін *Zeitenwende* (букв. «злам епохи») із політичної публіцистики потрапив у військові стратегії, позначаючи

необхідність повного перегляду підходів до обороноздатності. У зв'язку з цим модернізувалися й технічні терміни: назви нових систем, таких як *Skyranger 30* (зенітна система), *Panther KF51* (нове покоління основного бойового танка), *RCH 155* (самохідна артсистема), поповнили терміносистему з новими складними лексемами та морфологічними моделями [62, с. 112]. Загалом, після 2014 року еволюція терміносистеми Бундесверу виявилася не лише реакцією на зовнішні загрози, а й проявом глибшої зміни самої військової культури Німеччини. Вона відбулась через поєднання стратегічної адаптації, технологічного оновлення та лінгвістичної перебудови, що наблизила німецький військовий дискурс до умов сучасної війни. Останнє десятиліття позначилося глобальними зрушеннями у військовій термінології країн НАТО, зокрема України та Німеччини, де простежуються три ключові тенденції: уніфікація терміносистем, натоцентричний вплив та поява гібридної термінології. Уніфікація – це не лише мовна стандартизація, а й спроба створити спільну концептуальну основу для оперативної взаємодії. Наприклад, українські документи після 2022 року почали відображати євроатлантичні підходи у терміновживанні: замість ізольованих термінів типу «бойова трійка» використовуються багатокомпонентні формули на зразок бойовий модуль підрозділу (Combat Module), що відповідає логіці модульного планування у НАТО. У ФРН подібні процеси уніфікації супроводжуються формальним закріпленням термінів у багатомовних глосаріях, затверджених структурами НАТО, зокрема в STANAG 3680, де нові терміни типу Force Integration Unit мають однакові трактування у всіх мовах альянсу [62, с. 113]. НАТО-вплив проявляється не лише в лексичному рівні, а й у переосмисленні категорій. Замість класичних термінів оборонної парадигми (напр. «укриття» чи «артилерійська підготовка»), у дискурс вводяться терміни на зразок Interoperabilität (сумісність), Krisenreaktionskräfte (сили кризового реагування), Multinationalität (багатонаціональність). В українському варіанті ці одиниці функціонують або як кальки (міжоперабельність), або як

транскриптовані конструкції. Наприклад, у навчальних програмах ЗСУ вже закріплено термін C4ISR (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance), що має статус універсальної лексеми у міжармійській взаємодії. Водночас ці терміни не завжди адаптуються граматично – іноді залишаються у формі англо- або німецькомовної аббревіатури як маркери приналежності до «спільної мови НАТО» [60, с. 97].

Окремої уваги заслуговує гібридна термінологія – сукупність лексем, що виникають на межі військового, політичного й інформаційного дискурсів. Наприклад, такі терміни як *Desinformationskampagne*, *Cyberangriff*, *hybride Bedrohung* уже стали стандартними в стратегіях Бундесверу й активно впроваджуються в українську мову. Український варіант – «кібератака», «дезінформаційна кампанія», «гібридна загроза» – не є кальками, а адаптованими одиницями, що прагнуть зберегти концептуальну точність. Ці терміни, хоч і не завжди описують матеріальні об'єкти, стали невіддільною частиною новітнього військового планування, де інформаційна війна розглядається нарівні з кінетичними засобами впливу. Інформаційна війна як складова сучасного збройного конфлікту суттєво впливає на мовні процеси, зокрема у сфері військової термінології. Один із наслідків цього впливу – лексична інтерференція, тобто перенесення іншомовних лексичних одиниць у мову-реципієнт унаслідок інтенсивного інформаційного обміну, пропаганди, психологічних операцій і впливу ЗМІ. У такому контексті військова термінологія стає не лише фаховим інструментом, а й засобом ідеологічного впливу, де запозичення набувають додаткових конотативних значень.

Лексична інтерференція може відбуватись як на рівні прямого запозичення, так і через калькування або семантичне моделювання. Наприклад, в українському публічному дискурсі активно використовуються німецькомовні терміни типу *Propagandakrieg* («війна пропаганди»), які в

українській мові перетворюються на «інформаційну кампанію» або «інформаційно-психологічну операцію» (ІПсО). Така трансформація супроводжується стилістичною адаптацією: якщо в німецькій мові ці терміни можуть зберігати нейтральність, то в українському медіапросторі вони часто набувають негативної або навіть демаскувальної функції (напр., «російська ІПсО проти Заходу») [58, с. 87]. Інтерференція також проявляється в зміщенні семантичних полів уже наявних слів. Термін *Narrativ* (наратив), який у німецькій стратегії позначає цілеспрямовано створену систему смислів, в українській мові іноді вживається у значенні «фейковий сюжет» або «маніпулятивна історія», що спотворює його первісне значення. Такий семантичний зсув є типовим наслідком інформаційного протистояння, де слово перестає бути лише терміном і стає зброєю.

Окрему групу формують терміни з інтернаціонального англомовного середовища, які через німецьку або напрямую потрапляють в український словник у часи війни. Наприклад, слово *PsyOps* (Psychological Operations) почасти транслітерується як «псайопс» і функціонує в інтернет-коментарях, мемах, навіть у сленгу військових. Подібні одиниці є прикладами «лексем на стику»: вони вже не є цілком іноземними, але ще не інтегровані до нормативної терміносистеми. Їхнє поширення зумовлене саме війною за інформацію – боротьбою за смисли, терміни, означення. Інформаційна війна створює умови, за яких мовна система стає нестабільною, а терміни – мобільними, поліфонічними, відкритими до маніпуляцій. Лексична інтерференція в цьому випадку є не побічним ефектом, а активним механізмом, який формує нову військово-інформаційну реальність, де слово стає не лише засобом опису, а й знаряддям впливу, дезорієнтації або мобілізації [54, с. 71].

Висновки до розділу 1

Військова мова постає як цілісний, але внутрішньо розшарований організм, у якому співіснують два комплементарні пласти: широка, експресивно й функціонально різноманітна військова лексика та жорстко стандартизована військова термінологія. Перша забезпечує гнучкість живого мовлення, утримуючи в собі метафори, жаргонізми й евфемізми, тоді як друга гарантує однозначність і безпомилковість фахової комунікації, закріплюючись у статутах, текстах технічної документації та нормативних глосаріях. Обидва шари циркулюють у трьох основних середовищах – нормативному, технічному та живому – і безперервно взаємодіють, переходячи з активного до пасивного вжитку й навпаки, що робить терміносистему динамічною, але водночас стійкою.

У діахронії українська військова терміносистема зазнала принаймні трьох хвиль німецьких впливів: у добу УНР, у роки Другої світової та в діяльності УПА. У кожному випадку запозичення були зумовлені конкретними прагматичними потребами – від уніфікації команд під час спільних операцій до засвоєння технічних інструкцій трофейної техніки. Ці лексеми засвоювалися у найрізноманітніших формах: прямим ужитком, калькуванням, фонетичною адаптацією, при цьому виконуючи ще й символічну функцію – дистанціювали український військовий дискурс від російсько-радянської моделі та наближали його до європейської.

У синхронії російсько-українська війна й інтеграція в Україні стандартів НАТО спричинили вибухове збагачення терміносистеми. До українського обігу масово увійшли німецькі назви броньованої техніки (Leopard 2A6, PzH 2000) і складні терміни на позначення її систем та агрегатів, які часто не перекладаються задля збереження технічної точності.

Німецька військова мова також зазнала радикального оновлення після 2014 року. З'явилися терміни на позначення концептів колективної оборони,

гібридних загроз і кібербезпеки, що зближує терміносистеми обох армій та прискорює їх уніфікацію в межах доктрин НАТО.

Сучасна військова термінологія України й Німеччини формується під тиском трьох ключових тенденцій: уніфікації, натоцентричного впливу та гібридизації, де слово стає не лише маркером професіоналізму, а й інструментом оперативної дії та інформаційно-психологічного впливу. У цих умовах постійне оновлення глосаріїв, уважне ставлення до живого польового вжитку та суворе дотримання принципів точності, стислості й однозначності залишаються критично важливими як для лінгвістичних досліджень, так і для практики військових перекладів.

РОЗДІЛ 2

НІМЕЦЬКА ВІЙСЬКОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ БРОНЕТЕХНІКИ В УКРАЇНСЬКОМУ МОВНОМУ ПРОСТОРИ: АНАЛІЗ, КЛАСИФІКАЦІЯ, ГЛОСАРИЗАЦІЯ

2.1. Німецькі терміни на позначення броньованої техніки

Ономасіологічний аналіз німецької термінології на позначення броньованої техніки, яка інтегрується в український військовий дискурс, дозволяє розкрити логіку номінації, структурну організацію та семантичні мотивації термінів, що позначають сучасні бойові машини, артилерійські

системи й інженерну техніку. Визначальним у цій групі є те, що більшість назв об'єднує поєднання технічної маркованості (цифри, індекси) й зооморфних, історичних або метафоричних образів, які служать для посилення ідентифікації та символічної функції.

Почнімо з найпоширеніших у ЗСУ номінацій – Leopard 2A6, Leopard 2A7V і Leopard 1A5. Усі вони належать до німецької лінійки основних бойових танків (*Kampfpanzer*) з фауноїдним компонентом *Leopard*, що викликає асоціації зі швидкістю, силою та мисливською маневреністю леопарда. Цифрові індекси – A5, A6, A7V – фіксують модифікацію або покоління машини, де, наприклад, A7V відсилає до історичної моделі часів Першої світової війни. Такий ономасіологічний механізм поєднує образну мотивацію (зоосимвол) з технічною класифікацією. Схожим чином формуються назви Puma S1 і Puma S2 – бойові машини піхоти, де *Puma* відсилає до хижої тварини, а літерно-цифровий код (S1, S2) – до рівня модернізації [60, с. 88]. У назвах машин Marder 1A3 та Marder 1A5 принцип той самий: *Marder* (куниця) уособлює агресивну дрібну хижачку, що відповідає характеру легкої мобільної броньованої машини піхоти. Цифровий індекс «1» вказує на базову платформу, а A3/A5 – на її оновлю моделі. Така зооморфна номінація є типовою для німецької армії, де тактичні якості машини проектуються через назву тварин, обраних для номінації. Дещо інший ономасіологічний шлях демонструють *Boxer* та *RCH 155*. Назва *Boxer* це алегорія на міцного й компактного бійця (собаку породи боксер), що підкреслює витривалість платформи, яка може бути модульною. Аббревіатура *RCH 155* номіную самохідну артсистему калібру 155 мм, що показує поєднання лексичного (образ) і нумераційного (функція) принципів у назві.

В інженерній техніці ономасіологія часто тяжіє до символізму. Наприклад, *Kodiak* – швейцарсько-німецький танк-інженер, названий на честь великого ведмеда з Аляски, що натякає на потужність і

універсальність. Машина *Dachs* (барсук) – ще одна метафора, яка вказує на здатність копати, рити та працювати під землею. Інженерно-евакуаційна техніка *Bergepanzer 3 Büffel* має назву *Büffel* (бик або буйвіл), що апелює до фізичної сили та вантажопідйомності. Усі ці приклади демонструють стратегічне використання імен тварин для репрезентації функціонального профілю техніки [56, с. 72].

Окрема група – легка техніка спеціального призначення: *Fennek LGS*, *Wiesel 1 MK20*, *Wiesel 2 Ozelot*. *Fennek* (пустельна лисиця) стала символом розвідки через її малопомітність. *Wiesel* (ласка) – це найменша хижа тварина Європи, що асоціюється з маневреністю. *Ozelot* – це ще одна хижа кішка. У цих випадках зоонім вживається як центральний семантичний компонент, який визначає бойову нішу машини.

У сфері артилерії та ППО домінують інші механізми номінації. Назва *PzH 2000* (*Panzerhaubitze*) – це класична словоскладена одиниця: *Panzer* (броньований) + *Haubitze* (гаубиця). *2000* позначає рік проектування і технологічну епоху. Із цього ж кореня формуються *Panzerhaubitze 52* та *RCH 155*, які об'єднують родовий термін із калібром. Назви *Flakpanzer Gepard A2* і *Flakpanzer Skyranger 30* демонструють об'єднання функціонального терміна (*Flakpanzer* – зенітна САУ) з ім'ям (*Gepard*, *Skyranger*) та числом (*A2*, *30 мм*), що відповідає калібру гармати або моделі.

Інші приклади, як-от: *Skorpion G*, *Hummel* (джміль), *Mörser Karl* (міномет Карл), *Rheinmetall Panther KF51*, репрезентують метафоричний, зооморфний або антропонімічний принципи найменування: *Karl* – індивідуалізація історичної машини, *Panther* – спадкоємність відомої німецької традиції танків Другої світової, *Skorpion* – натяк на вогневу "жало"-функцію [61, с. 45]. Загалом, ономазіологічний аналіз німецької бронетехнічної термінології засвідчує системне поєднання трьох принципів: образної мотивації (зооморфізми, історичні алюзії), функціональної точності (тип, калібр, роль) та маркування модифікацій (цифри, індекси). Саме таке

поєднання забезпечує ідентифікацію машини не лише як технічного засобу, а як елемента бойової культури й комунікації.

Семасіологічний аналіз німецької термінології, що стосується конструктивних елементів броньованої техніки, виявляє високий ступінь мотиваційної прозорості та системності в позначенні окремих частин машини. Велика частина термінів формується за принципом структурної деталізації із прямим посиланням на просторове розташування або функціональне призначення. Наприклад, *Wannenboden* («дно корпусу») та *Oberwanne* («верхня частина корпусу») вказують на позиційно-збірну логіку найменування, що дозволяє точно локалізувати елемент в загальній конструкції. Термін *Vugpanzerung* (лобова броня) протиставляється *Seitenpanzerung* (бортова броня) та *Heckplatte* (задня плита), демонструючи семантичне групування за напрямом вогневої дії. Так само компонент *Turm* (вежа) є вихідним для похідних, як-от *Turmdach* (дах башти), *Turmring* (вежеве кільце) чи *Blende* (щиток прицілу), що утворюють тематичне мікрополе із спільною онтологічною основою. У частині ходової системи помітна аналогічна семантична деталізація: *Laufrolle* (опорний коток), *Stützrolle* (підтримуючий коток), *Kettenrad* (гусеничне колесо), *Leitrad* (направляюче колесо), *Kettenführung* (направлення гусениці), *Laufwerk* (ходово частина). Усі ці терміни демонструють структурну одномодельність і дозволяють зчитувати функцію за назвою. Особливу групу становлять елементи амортизації: *Dämpfer*, *Federbein*, *Schwingarm* – вони формують лексико-семантичне поле технічної кінематики. Також помітна наявність гібридної лексики: *Kettensegment*, *Kettenbolzen*, *Gummipolster* описують дрібніші, але критичні компоненти, які уточнюють функціональні вузли. Броньовий захист розгортається в цілу систему термінів: *Seitenschürze*, *Zusatzpanzerung*, *Reaktivpanzerung*, *Modulpanzerung*, *Verbundpanzerung*, *Minenschutzboden* – кожен із яких фіксує специфічну функцію або технологію, від додаткових навісних модулів до багатошарової композитної броні з мінозахистом.

Окрему семантичну зону становлять елементи доступу та життєзабезпечення екіпажу: *Fluchtluke* (люк евакуації), *Fahrerklappe* (кришка водія), *Ladeschützenluke* (люк заряджаючого), *Beobachtungsluke* (спостережний люк), *Heckrampe* (задній трап) – усі ці одиниці вказують не лише на об'єкт, а й на спрямування дії (вихід, вхід, спостереження). Нарешті, внутрішні системи представлено термінами типу *Innenraumisolierung* (внутрішня ізоляція), *Belüftungskanal* (вентиляційний канал), *ABC Schutzanlage* (система захисту від ЗМУ), *Feuerlöschanlage* (протипожежна система), *Treibstofftank* (паливний бак), *Trennwand* (перегородка) – що демонструють логіку технічної функціональності як базову семантичну категорію. Загалом, семасіологічний аналіз підтверджує, що німецька військова термінологія бронетехніки тяжіє до високої ступені мотивації, ієрархічної впорядкованості та ономасіологічної прозорості, що значно полегшує її адаптацію у фаховому перекладі.

Тематично-функціональний поділ німецької військової термінології, пов'язаної з бронетехнікою, дозволяє чітко структурувати лексичні одиниці за їхнім технічним, оперативним або персональним призначенням. Згрупування термінів у функціональні категорії не лише сприяє ефективному перекладу й уніфікації, а й відображає реальну логіку організації бойової машини – як у матеріальному, так і у функційному вимірі.

Першою логічною групою виступають компоненти силової установки: *Motorkäfig* (каркас двигуна), *Kühlanlage* (система охолодження), *Luftfilter* (повітряний фільтр), *Auspuffklappe* (клапан вихлопу), *Getriebeschacht* (трансмісійний канал). Ці терміни позначають агрегати та системи, відповідальні за привід і терморегуляцію, що забезпечують рухомість бойової одиниці. До групи обслуговування та доступу належать: *Wartungsluke* (люк обслуговування), *Zugangsdeckel* (кришка доступу), *Seilwinde* (лебідка), *Abschleppöse* (буксирна скоба), *Nebelwurfanlage*

(установка димових гранат), – усі ці елементи пов’язані з технічним обслуговуванням, евакуацією або маскуванням.

Друга велика група – терміни, що позначають членів екіпажу та їхні функціональні ролі: *Kommandant* (командир), *Richtschütze* (наводчик), *Fahrer* (водій), *Ladeschütze* (заряджаючий), *Funker* (радист), *Beobachter* (спостерігач), *Waffenmechaniker* (збройовий технік), *Systemoperator* (оператор систем), *Sanitäter* (санітар), *Bordtechniker* (бортовий технік). Кожна з цих одиниць є чітко функціональною і використовується для опису бойової ієрархії або спеціалізації всередині машини.

Третя категорія – зброя та її елементи: *Maschinenkanone* (автоматична гармата), *Glattrohrkanone* (гладкоствольна гармата), *Zwillings MG* (спарений кулемет), *Koaxial MG* (спарений із гарматою кулемет), *Granatmaschinenwaffe* (гранатометна зброя), *Mörser* (міномет), *Rohr* (ствол), *Verschluss* (затвор), *Patronenkammer* (патронник), *Rauchabsauger* (димоуловлювач). Ці терміни охоплюють бойовий функціонал, зокрема стрілецьку та артилерійську лінії.

До оптичної та прицільної групи належать *Wärmebildgerät* (тепловізор), *Nachtsichtgerät* (прилад нічного бачення), *Periskop* (перископ), *Zielverfolgungssystem* (система стеження за ціллю), *Laserentfernungsmesser* (лазерний далекомір), *Zieloptik* (прицільна оптика), *Kommandantenperiskop* (перископ командира), *Stabilisierte Beobachtungseinheit* (стабілізований блок спостереження), *Richtzielfernrohr* (оптичний приціл наводчика), *Ziellaser* (цільовий лазер). Ці одиниці забезпечують точність ведення вогню й орієнтацію на полі бою.

Остання тематична група – електроживлення та енергосистема: *Bordnetz* (бортова мережа), *Wechselrichter* (інвертор), *Ladegerät* (зарядний пристрій), *Batterieüberwachung* (система контролю батареї), *Starterbatterie* (стартерна батарея), *Generator* (генератор), *Drehstromlichtmaschine* (трифазний генератор), *Spannungsregler* (регулятор напруги), *Sicherungskasten* (блок запобіжників), *Kabelbaum* (джгут проводки). Ці терміни репрезентують

електротехнічну основу машини, від якої залежать усі інші системи – від навігації до озброєння [56, с. 103]. Таким чином, тематична класифікація термінів бронетехніки дозволяє не лише упорядкувати лексичний матеріал, а й виявити міжсистемні зв'язки між елементами технічної, тактичної та організаційної природи.

Метафоричні моделі в німецькій військовій термінології, особливо щодо бронетехніки, відіграють важливу роль у номінації техніки, надаючи назвам експресивності, символічної навантаженості та культурного кодування. У переважній більшості випадків назви бойових машин у Бундесвері утворені за принципом зооморфної метафори – використання імен хижих, сильних або витривалих тварин для перенесення їхніх якостей на технічний об'єкт. Це не лише посилює ідентичність техніки, а й впливає на сприйняття її характеристик у військовому й медійному дискурсі. Наприклад, *Leopard* і *Panther* – класичні символи сили, грації та агресії. Їх використано як назви основних бойових танків (*Leopard 2A6*, *Panther KF51*), які символізують домінування на полі бою, прихованість і потужність. Схожа семантика простежується в назвах *Tiger* та *Luchs* (рисі): перший – історичний маркер важкого танка часів Другої світової, другий – сучасна бронемашина розвідки, яка, подібно до тварини, асоціюється з пильністю, рухливістю та тишею. У легкій бронетехніці часто використовують імена дрібніших, але не менш агресивних або маневрених тварин. Так, *Wiesel* (ласка) – назва надлегкого гусеничного бойового засобу підтримки; *Marder* (куниця) – БМП із високою динамікою і складним профілем; *Dachs* (борсук) – інженерна машина на базі танка, що, подібно до тварини, "риє" і готує інженерні рубежі. Ці назви підсилюють образ швидкості, спритності й технічної гнучкості. У сфері логістики та підтримки також активно застосовуються зоометафори: *Büffel* (бізон), *Wisent* (зубр), *Keiler* (дик), *Fuchs* (лисиця) – імена тягачів, розвідувальних машин та засобів транспортування. Вони апелюють до потужності, витривалості, здатності пересуватись складною місцевістю або нести великі навантаження. Наприклад, *Bergepanzer 3 Büffel* асоціюється

із здатністю "вийняти" техніку з поля бою, як це зробив би сильний бик. Окрему групу становлять назви, що апелюють до хижих птахів (*Adler* – орел, *Falke* – сокіл), або небезпечних земноводних і рептилій (*Skorpion*, *Krokodil*, *Igel*). Вони підкреслюють або повітряну перевагу, або броньовану оборонну функцію (як у випадку з *Igel*, що натякає на захисну оболонку). Ці метафори нерідко мають психологічний ефект – і на власних бійців, і на противника – формуючи образ «живого», небезпечного й невловимого механізму. У підсумку, зооморфні метафори у німецькій терміносистемі бронетехніки виконують не лише естетичну, а й прагматичну функцію. Вони зменшують абстрактність технічного об'єкта, надаючи йому образної впізнаваності, символічного забарвлення та асоціативної сили, що полегшує сприйняття як у бойовому, так і в публічному дискурсі [55, с. 77].

Порівняння німецької та української систем номінації у сфері військової термінології, зокрема в контексті бронетехніки, демонструє як спільні прагнення до уніфікації, так і концептуальні відмінності у способах позначення. Однією з ключових рис німецької моделі є схильність до складноскорочених форм і аббревіатур, які відображають функціональну структуру об'єкта. Наприклад, *FLW* (*Fernbedienbare Leichte Waffenstation*) – дистанційно керована легка бойова станція, або *APS* (*Active Protection System*) – система активного захисту. Такі аббревіатури водночас інформують про функцію, клас і технологічний рівень технічного компонента, часто закріплюючись як офіційні позначення в документах НАТО та *Bundeswehr*.

В українській терміносистемі, натомість, аббревіатури тривалий час не були систематизовані: у вжитку переважали або повні описові форми (наприклад, «система активного захисту»), або кальки з російських джерел. Проте з початку активної інтеграції до стандартів НАТО й масового постачання західної техніки в ЗСУ, з'являється тенденція до запозичення саме німецько-атлантичної аббревіатурної моделі. Зокрема, українські фахівці почали використовувати скорочення типу *NVD* (*Night Vision Device* – прилад

нічного бачення), NBC (Nuclear, Biological, Chemical – раніше “РХБ”), EMES (Elektronisches Messsystem – електронна система наведення), або IFIS (Integriertes Führungsinformationssystem – інтегрована система управління й інформації), без спроб створення локального варіанта. Це сприяє взаємозрозумілості в багатонаціональному середовищі, але водночас створює потребу в глосарній підтримці для адаптації нових термінів. Деякі німецькі скорочення типу KPz (Kampfpanzer – основний бойовий танк), SPz (Schützenpanzer – бойова машина піхоти), PERI (Periskop für den Richtschützen – прицільний перископ), або SFL (Selbstfahrlafette – самохідна артилерійська установка) вживаються в українських військових текстах у їхньому оригінальному вигляді або з уточненням у дужках. Наприклад, у довіднику артилериста ЗСУ від 2023 року термін PERI подано без перекладу, але з поясненням: «PERI – перископічна система для наведення у танках Leopard» [53, с. 88]. Таким чином, українська система номінації нині перебуває в активній фазі трансформації: вона відходить від пострадянських моделей і тяжіє до атлантичних, зокрема німецько-натівських. Це супроводжується запозиченням не лише лексем, а й структурних принципів утворення термінів – передусім абревіатур, що вказують не лише на об’єкт, а й на його функцію, середовище використання або технологічний рівень.

2.2. Методологічні засади укладання глосарія німецьких запозичень

Критерії відбору термінів у сучасній українській військовій терміносистемі, особливо у сфері бронетехніки, дедалі більше визначаються прагматичними, функціональними й комунікативними чинниками. З-поміж них ключовими є: частотність вживання у фаховій документації, технологічна релевантність, стандартизованість у країнах-партнерах та потенціал до інтеграції в український мовний простір. Абревіатури типу MTW (Mannschaftstransportwagen – бронетранспортер), APU (Auxiliary Power Unit – допоміжна силова установка) або ATGM (Anti-Tank Guided Missile –

керована протитанкова ракета) потрапляють у фахове мовлення ЗСУ переважно через тексти технічної документації, а також у процесі навчань військових ЗСУ оперуванню німецької броньованої техніки. Їхній відбір зумовлений не лише наявністю референтного об'єкта в арсеналі, а й потребою у стислому й однозначному позначенні для ефективного командування.

Другим критерієм є уніфікованість: терміни мають відповідати стандартам НАТО, зокрема у системах інтероперабельності. Наприклад, *BMS* (Battle Management System – система бойового управління) або *IFF* (Identification Friend or Foe – система розпізнавання «свій-чужий») уже функціонують у спільних місіях та навчаннях, а отже – мають бути впізнаваними для багатонаціонального персоналу без додаткових перекладів. З цієї ж причини *GPS* (Global Positioning System) вживається без трансформації, навіть коли йдеться про вітчизняні аналоги навігаційних систем – термін зберігає не лише номінативну, а й функціонально-кодифікаційну цінність. Крім того, враховується ступінь технічної специфічності. Лексеми на кшталт *LRF* (Laser Range Finder – лазерний далекомір), *HSW* (High-Speed Winch – високошвидкісна лебідка) або *EOD* (Explosive Ordnance Disposal – знешкодження вибухових пристроїв) потрапляють до корпусу термінів передусім як маркери складних технічних процесів або компонентів. Їх рідко перекладають описово, оскільки це може знизити точність і ускладнити взаєморозуміння серед фахівців. Замість перекладу відбувається адаптація через глосарне пояснення або маркування в інструкціях, що особливо помітно в контрактах з виробниками озброєння.

У результаті, добір термінів у сучасному військовому дискурсі ЗСУ є не лінгвістичним, а передусім функціональним процесом. Перевага надається одиницям, які забезпечують точність, стисливість, відповідність міжнародним стандартам і семантичну прозорість для користувача в реальних умовах бойового чи технічного застосування [55, с. 121].

Етимологічний аналіз сучасної військової термінології, особливо абrevіатурного типу, виявляє специфічний механізм лексичного утворення, в якому основну роль відіграє синтез між техніко-функціональним змістом і міжнародною уніфікацією. Більшість таких термінів має англomовне походження, однак закріплюються вони у глобальному військовому дискурсі незалежно від країни-джерела. Наприклад, *RWS* (Remote Weapon Station – дистанційно керована бойова станція) формується на основі синтагматичної моделі з головною ознакою "віддалене керування", що відображає сучасну тенденцію до автоматизації бойових платформ. Слово *remote* (дистанційний) у цьому контексті отримує семантичну вагу, яка не має точного попередника в класичних мовах, але фіксується як технологічна ознака. Термін *HMI* (Human-Machine Interface – інтерфейс взаємодії людини з машиною) демонструє етимологічне нашарування технічної й когнітивної лексики. Його компонент *interface* походить із латинського *inter* (між) + *facies* (поверхня, вигляд), однак у військовому контексті ця етимологія трансформується: слово вже не позначає "поверхню між", а стає синонімом контрольного вузла або системи виводу даних. Цікавим прикладом є *CBRN* (Chemical, Biological, Radiological, Nuclear), який у сучасній терміносистемі зливає чотири окремі джерела загроз в єдиний синкретичний концепт. Кожен елемент абrevіатури має своє походження: *chemical* – з грецького *χημεία* (хімія), *biological* – з латинського *biologia* (наука про життя), *radiological* – з лат. *radius* (промінь), *nuclear* – з лат. *nucleus* (ядро). Проте в скороченні *CBRN* ці лексеми втрачають індивідуальну семантичну автономність, стаючи частиною цілісного терміну, що функціонує як класифікаційна ознака загроз. Абrevіатури *ECU* (Electronic Control Unit), *FCS* (Fire Control System), *RTT* (Round Trip Time), *COTI* (Clip-On Thermal Imager), *SATCOM* (Satellite Communications), *SDR* (Software Defined Radio) – усі вони засвідчують етимологічну тенденцію до технічної компактності: слова, які в оригіналі мають аналітичну структуру, редукуються до початкових літер без втрати ідентифікаційної функції. Такий тип формування термінів виник як наслідок

практичної потреби у стислості, і лише потім уніфікувався як міжнародна лексикогенетична норма. Нарешті, *HUD* (Head-Up Display) виводиться з образного опису – “екран, розташований на рівні очей”. Це поєднання слів *head* (голова) та *up* (угору) ілюструє етимологічний перехід від просторової локалізації до технічного позначення конкретного типу дисплея. Подібні терміни мають прикладну, а не філологічну природу походження – вони виникають у точці перетину функції й потреби, а отже стають маркерами сучасної техномови [60, с. 99].

Побудова глосарія військової термінології, особливо в галузі бронетехніки, вимагає дотримання низки принципів, що забезпечують точність, системність і функціональну релевантність добраного матеріалу. Насамперед, ключовим є принцип тематичної класифікації, що передбачає об'єднання термінів у семантично однорідні групи відповідно до функціонального блоку техніки. Наприклад, терміни *Stromverteiler* (розподільник струму), *Steuergerät* (пристрій керування) та *Diagnoseschnittstelle* (діагностичний інтерфейс) утворюють групу електроніки та систем керування. Їхнє сумісне розміщення у глосарії дозволяє не лише швидко орієнтуватися в лексичному матеріалі, а й простежити ієрархічні або функціональні зв'язки між компонентами.

Другий принцип – формальна однорідність. Терміни подаються у вихідній німецькомовній формі з обов'язковим зазначенням українського відповідника, граматичних характеристик (рід, число, частина мови), а також контекстного прикладу, що відображає реальне вживання у технічних текстах. Наприклад, для *Hydraulikpumpe* (гідравлічний насос) подається не лише переклад, а й типовий контекст: «Hydraulikpumpe fördert Öl zur Turmsteuerung» – «Гідравлічний насос подає масло до системи керування вежею».

Важливим є також принцип морфологічного розбору складних термінів, особливо в німецькій мові, де компонентна структура дає змогу

простежити логіку утворення значення. Наприклад, термін *Kühlmittelpumpe* (насос охолоджувальної рідини) складається з *Kühlmittel* (охолоджувальна рідина) + *Pumpe* (насос), що в перекладі зберігається без втрати змісту, але потребує коментаря щодо вживання в різних системах машини.

Четвертим критерієм є функціональна релевантність термінів до об'єкта опису. У глосарій включаються лише ті одиниці, які мають стабільне вживання в офіційній документації, навчальних матеріалах або бойових інструкціях. Наприклад, *Kraftstoffförderereinheit* (паливоподаючий модуль) або *Servolenkungssystem* (гідропідсилювач керма) – це терміни, які фігурують у німецьких посібниках для бронетехніки типу *Puma* або *Boxer*, а тому заслуговують на фіксацію у спеціалізованому корпусі.

Останній принцип – уніфікація перекладацьких відповідників, що особливо важливо у випадках із технічними неологізмами чи багатоконпонентними конструкціями, як-от *Turbolader* (турбонагнітач) чи *Abgasrückführung* (система рециркуляції вихлопних газів). Тут важливо уникати перекладацької варіативності: кожна одиниця має мати один усталений варіант, щоб забезпечити сталість комунікації у фахових колах [54, с. 67]. Таким чином, глосарій не є лише перекладним словником, а структурованою моделлю терміносистеми, що поєднує лінгвістичний, технічний і функціональний аналіз кожної лексеми.

Практичне використання глосарія у сфері військової бронетехніки виявляється найбільш ефективним у перекладацькій, навчальній та техніко-операційній практиці, де від точності терміна залежить безпека, функціональність і успішність бойового застосування техніки. Зокрема, у перекладі документації до сучасних бойових машин типу *Puma S1* чи *Leopard 2A7V* глосарій слугує незамінним джерелом для фахових перекладачів, які мають точно і швидко інтерпретувати складні технічні лексеми, наприклад: *Rückspiegelkamera* (камера заднього виду), *Taglichtkamera* (камера денного бачення) або *Infrarotkamera* (інфрачервона камера). Відсутність

стандартизованих відповідників у загальних словниках унеможлиблює їх переклад без фахової підтримки. Окрім цього, глосарій активно застосовується в процесі підготовки військових операторів, інструкторів та техніків. Наприклад, у тренажерних курсах для навідників сучасної бронетехніки терміни *Ballistikrechner* (балістичний обчислювач) чи *Visierkopf* (блок прицілу) мають бути чітко ідентифіковані та пов'язані з конкретними діями – розрахунок поправок, налаштування кутів стрільби тощо. Вживання термінів без перекручених або довільних форм забезпечує однакове розуміння інструкцій у багатомовному середовищі, особливо коли техніка постачається з Німеччини в межах міжнародної кооперації. У польовій експлуатації, особливо в умовах обмеженого часу й тиску бойової ситуації, глосарій допомагає уникнути непорозумінь. Наприклад, термін *Panoramazielgerät* (панорамний приціл) або *Rundumsichtsystem* (система кругового огляду) має бути однозначно співвіднесений із функцією спостереження в бою, без можливості плутанини з іншими елементами оптичної системи. Те саме стосується таких одиниць, як *Lenkoptik* (керуюча оптика), *Zielerfassungsradar* (радар захоплення цілі) або *Laserwarner* (датчик лазерного опромінення), які належать до надважливих компонентів у системі активного захисту, тому їх точна ідентифікація критична для реакції екіпажу [60, с. 78].

Завдяки структурованості, уніфікованості та прив'язці до реального функціонального контексту, глосарій виконує не лише довідкову, а й інтегративну роль – він є мостом між технічними стандартами НАТО, мовною практикою ЗСУ та щоденною бойовою реальністю.

2.3. Класифікація німецькомовних запозичень

Причини запозичення німецьких військових термінів в українську мову в галузі бронетехніки зумовлені не лише технічною необхідністю, а й стратегічними, комунікативними та когнітивними чинниками. Насамперед

мова йде про прагнення зберегти семантичну точність у тих випадках, коли українська терміносистема не має усталеного або повноцінного відповідника. Наприклад, термін *Blockiermechanismus* (механізм блокування) передає дуже специфічну конструктивну функцію – запобігання самовільному обертанню або спрацьовуванню вузла. У перекладі його часто або калькують, або зберігають в оригінальній формі в документації до німецької техніки, щоб уникнути небезпечного узагальнення чи омонімії.

Іншою причиною є адаптація до міжнародної термінології, зокрема стандартів НАТО, які зосереджені на уніфікації понятійного апарату для забезпечення оперативної сумісності. У цьому контексті важливим є термін *Einsatzbereitschaft* (бойова готовність), що охоплює комплексне поняття технічної, моральної та логістичної спроможності до ведення бойових дій. Його запозичення не просто лексичне, а концептуальне – воно дозволяє українським фахівцям включатися у спільні звіти, плани та інструкції без потреби в адаптаційних «поясненнях». Сучасні бойові концепції, як *Verbundoperation* (комплексна операція), також стимулюють лексичні запозичення. У межах багатоцільової взаємодії піхоти, артилерії, дронів та бронетехніки цей термін позначає скоординоване бойове зусилля, що в українській термінології досі передається описовими конструкціями. Його запозичення в короткій формі дозволяє зменшити обсяг команд, підвищити точність у навчанні та спрощує міжмовну інтеграцію в спільних місіях. Додатково слід враховувати фактор військового ноу-хау, коли певна техніка або тактична модель «приносить» із собою свій власний словник. Наприклад, терміни *Kampfraum* (бойове відділення), *Gefechtsstand* (штаб бою), *Schutzklasse* (клас захисту) використовуються не лише як назви, а як елементи модульного підходу до побудови бойової машини. Їх неможливо замінити загальними словами типу «відсік» чи «командний пункт», оскільки вони втраять функціональну специфіку. Усе це доповнюється потребою у вираженні складних бойових якостей стисло й однозначно. Термін *Wirkung im Ziel* (ефект у цілі) дозволяє фіксувати не просто факт ураження, а його

ефективність ураження відповідно до стандартів оцінки дії зброї. Подібним чином, слова *Beweglichkeit* (рухливість) і *Durchsetzungsfähigkeit* (здатність до прориву) описують інтегральні характеристики машини, які мають значення для тактичного планування, і які складно передати без використання запозиченої терміносистеми [63, с. 94].

Таким чином, причини запозичення німецьких термінів у сфері бронетехніки пов'язані з трьома ключовими факторами: технологічною точністю, термінологічною інтеграцією до НАТО та потребою в стислій концептуальній передачі бойових властивостей цієї техніки.

Німецька військова термінологія у сфері бронетехніки демонструє чітку структурну організацію, що ґрунтується на поділі лексем за тематико-функціональними групами, зокрема відповідно до призначення, технічної системи або місця в конструкції. Така класифікація дозволяє не лише систематизувати матеріал для глосарного оформлення, а й відобразити внутрішню логіку взаємозв'язку елементів бойової машини. У межах механізмів віддачі й стабілізації до окремої групи належать терміни *Rücklaufbremse* (гальмо відкату), *Vorholer* (повертач ствола), *Rohrwiege* (гойдалка ствола) та *Vertikalstabilisator* (вертикальний стабілізатор). Вони позначають елементи гарматної установки, що працюють у тандемі для амортизації віддачі після пострілу, і тому фіксуються в технічній документації як єдиний функціональний блок. До внутрішніх компонентів екіпажного відділення входять лексеми на позначення місць та елементів обслуговування боєкомплекту: *Ladeschützensitz* (місце заряджаючого), *Munitionszuführung* (подача боєприпасів), *Gurttrommel* (стрічковий барабан), *Magazin* (магазин), *Munitionsbehälter* (контейнер для снарядів). Ці одиниці не лише описують технічні елементи, а й відображають логістику дії екіпажу під час стрільби. Наприклад, *Förderband* (транспортна стрічка) позначає деталь, яка автоматично подає боєприпаси до затвора, – без чіткого номінування цього елемента неможливо сформулювати інструкцію з

обслуговування системи. Третя функціональна група охоплює системи керування рухом та обробки даних. До неї входять терміни *Motorsteuerung* (керування двигуном), *Fahrstabilisator* (стабілізатор руху), *ABS Modul* (модуль антиблокувальної системи), *CAN Bus* (контрольна цифрова шина) та *Datenlogger* (реєстратор даних). Усі ці одиниці позначають не просто технічні елементи, а інтегровані вузли, що забезпечують взаємодію між механікою й електронікою бронемашини. Наприклад, *CAN Bus* фігурує в німецьких технічних описах як основна комунікаційна мережа між блоками керування, і його запозичення в українських документах пов'язане з вимогою точності при обслуговуванні машин західного зразка [58, с. 73].

Поділ німецьких термінів за функціональними групами – від вогневого комплексу до цифрових модулів – є не лише зручним для глосарної репрезентації, а й відображає реальну логіку побудови бронетехніки та алгоритми її використання в бойовій ситуації.

Типологія запозичень у сфері військової термінології бронетехніки охоплює декілька рівнів мовної адаптації: від прямого переносу до калькування, транскрибування чи часткової морфологічної перебудови. Вибір типу запозичення часто залежить від семантичної складності терміна, його структурної прозорості, наявності українського відповідника та прагматики вживання. Так, терміни *Schutzgitter* (захисна решітка) і *Schutznetz* (захисна сітка) зазвичай передаються через калькування, оскільки їхня складова структура – *Schutz* (захист) + *Gitter/Netz* – є цілком прозорою для мовного аналізу й дозволяє сформувавши точний український відповідник: "решітка захисту" або "захисна сітка". Натомість лексеми типу *Rohrhalter* (тримач труби) або *Werkzeugkasten* (ящик для інструментів) часто зазнають семантичного спрощення або комбінованого перекладу – відповідно як "тримач труби" або просто "тримач", "інструментальний ящик" чи "ящик ЗП". У таких випадках калькування може доповнюватись адаптивною редукцією, щоб уникнути надмірної складності в польовому дискурсі.

Цікаво, що для *Tarnnetzhalter* (тримач маскувальної сітки) фіксується часткове запозичення в технічних документах у формі "тарн-гак" – гібридної одиниці, де перша частина залишена з оригіналу як маркер функціонального контексту, а друга – адаптована.

Існують також випадки транскрипційного переносу терміна у вигляді номінативної одиниці без перекладу, зокрема в документах, пов'язаних із постачанням або технічним обслуговуванням. Наприклад, *Antennenfuß* (основа антени) у низці українських перекладних мануалів позначена просто як "антененфус", що свідчить про тимчасову відсутність усталеного відповідника або прагнення зберегти точність артикуляції оригіналу [60, с. 97]. Подібна ситуація простежується з терміном *Staukasten* (ящик для зберігання), який передається або буквально, або через наблизений функціональний опис – «бокс зберігання».

У категорії термінів, що позначають частини обшивки й елементів захисту, простежується тенденція до калькування складних лексем. Наприклад, *Panzerkettenabdeckung* (захисний кожух гусениці) передається в офіційних текстах як "обшивка гусениці" або "панцер-обшивка", в залежності від жанру документа. Термін *Hitzeschild* (тепловий щит) у публіцистичних джерелах часто адаптується як "теплозахист" або "тепловий екран", що демонструє прагнення до номінативного спрощення без втрати суті.

Зовсім інший підхід спостерігається у випадку складних технічних термінів на кшталт *Hydraulikzylinder* (гідравлічний циліндр), де калькування поєднується з фаховим терміном української технічної мови – тут запозичення реалізується у вигляді повноцінного перекладу, що вже має усталену форму в технічних стандартах.

Отже, типи запозичення в німецько-українському військовому дискурсі залежать від поєднання кількох факторів: прозорості морфології, контексту вживання, наявності усталених відповідників та ступеня інтеграції терміна у фахове середовище. Кожна одиниця, навіть якщо структурно схожа на іншу,

може реалізовуватись через різні стратегії адаптації залежно від ситуації та каналу комунікації.

У перекладі військової термінології, особливо в галузі бронетехніки та суміжних спеціальностей, перекладач стикається з низкою викликів: від морфологічної складності німецьких складних іменників до функціональної багатозначності. Відтак, обрані перекладацькі стратегії варіюються від прямого еквівалентного перекладу до калькування, транскрипції та описової трансформації. Наприклад, термін *Pionier* передається як «сапер» – це випадок сталого еквівалента, де термін укорінився в українській військовій мові. Інша ситуація – з лексемою *Spähtruppenführer* (командир розвідувального загону), яка через складність будови зазвичай перекладається описово, з фокусом на функцію, а не формальний склад. Термін *Kraftfahrer* (водій техніки) – один із прикладів часткового перекладу, де основа «*fahrer*» зберігається в низці напівофіційних текстів як «крафт-водій», що свідчить про намагання залишити відголосок оригінального джерела, коли йдеться про техніку німецького виробництва. *Bordschütze* (бортовий стрілець) у перекладі потребує контекстуалізації: для авіації – це «стрілець-оператор», а для бронетехніки – «бортовий стрілець» або просто «оператор зброї», залежно від конфігурації екіпажу.

У сфері сенсорних систем та інтерфейсів переважають стратегії калькування або функціонального опису. Термін *Nebelwurfsensor* (сенсор димового викиду) може бути переданий як «сенсор димової завіси» – калька з адаптацією. Подібне рішення спостерігається у випадку з *Mündungsfeuerdetektor* (датчик дульного полум'я), який часто перекладається як «детектор спалаху» або «датчик вогню ствола» – обидва варіанти зберігають зміст, однак різняться за стилістикою: перший – публіцистичний, другий – технічний.

Щодо складноскорочених або інтерфейсних термінів, як-от *HUD Anzeige* (індикатор проєкційного дисплея), використовуються комбіновані

стратегії: переклад через функцію («індикатор HUD») або через транслітерацію з поясненням. Так само *Augenschutzblende* (захисна шторка для очей) у довідниках фігурує як «окулярна заслінка» або «бленда для очей» – калькований варіант зі спрощенням складової структури. У перекладі терміна *Okular* (окуляр) простежується збереження первинного вигляду, адже слово вже усталене в українському технічному лексиконі – це приклад природної інтеграції.

Загалом, перекладацькі стратегії у сфері військової термінології з німецької мови ґрунтуються на балансі між точністю й адаптивністю. У фокусі – функціональне навантаження терміна, його усталеність у ЗСУ та ступінь технічної специфічності. Кожна лексема оцінюється з урахуванням контексту використання: бойового, навчального чи технічного, – що й визначає кінцеву форму перекладу [62, с. 117].

Детермінологізація в українському військовому дискурсі – це процес переходу спеціалізованих термінів у розряд більш загальноживаної або неформальної лексики, при якому одиниця частково або повністю втрачає свою системну однозначність і фіксованість. У контексті запозичень із німецької мови ця тенденція спостерігається як у письмовій комунікації (звіти, польові інструкції), так і в усному мовленні бійців, де прагматичність і швидкість передавання інформації домінують над термінологічною строґою. Наприклад, термін *Ladekran* (навантажувальний кран), у навчальних текстах описується як частина комплектації інженерних машин, але в польових розмовах часто редукується до «кран» – без уточнення функціональної специфіки, що знижує рівень однозначності. Подібним шляхом іде *Autolader* (автомат заряджання), який у ряді польових описів іронічно називають «роботом», що зумовлює втрату точності, але натомість додає експресивності та образності. Фізико-технічні терміни також зазнають зсуву значення. Так, *Heizpatrone* (нагрівальний патрон) у середовищі екіпажу бойових машин уживається як «підігрівач» або просто «свічка», що спрощує комунікацію,

але нівелює термінологічну деталізацію. Аналогічно *Nebelgranate* (димова граната) у деяких звітах називається «димовухою», що вже входить у розряд жаргону і демонструє емоційне забарвлення. Навіть складні технічні терміни, як-от *Funkgerät* (радіостанція), дедалі частіше замінюються спрощеними одиницями – «рація», «станція», або навіть «бандура» в жаргонному середовищі. Схожа редукція відбувається і з *Intercom System* (внутрішня система зв'язку), яка у польових інструктажах трактується просто як «інтерком» або «вухо» – за метонімічною ознакою носіння гарнітури. У терміносфері цифрової комунікації *GPS Empfänger* (приймач GPS) часто трансформується в «навігатор», а іноді просто в «точку», коли йдеться про координати місця. Це приклад зміни не лише форми, а й семантики. Те саме відбувається з *Blue Force Tracking* – термін високого рівня технологічної специфіки, який у практиці скорочується до «блужфор» або навіть «мітка» – з втратою цілісного технічного значення. Термін *Lagebildrechner* (комп'ютер тактичної обстановки) дедалі частіше фігурує як «аналітик» або «карта», що демонструє зміщення від точного позначення системи до функціонального узагальнення.

Таким чином, детермінологізація термінів німецького походження в українському військовому середовищі зумовлена прагненням до економії мовних засобів, адаптації до польового мовлення та психологічної нейтралізації технічного навантаження. Водночас, це явище становить виклик для перекладачів і термінографів, адже потребує чіткого розмежування між офіційною формою терміна й його неформальним ужитком у бойовому середовищі [57, с. 93].

Висновки до розділу 2

Розділ демонструє, що німецька термінологія бронетехніки інтегрується в український військовий дискурс як структурований, системний і водночас образний та технологічно точний пласт лексики. Ономасіологічний аналіз засвідчує, що назви машин поєднують зооморфну

або історичну метафору з цифровими й літерними індексами, забезпечуючи одночасно впізнаваність і технічну класифікацію машин (Leopard 2A6, Boxer RCH 155, Kodiak). Семасіологічне дослідження компонентів структури доводить мотиваційну прозорість німецьких складних іменників: кожна лексема одразу локалізує деталь у просторі машини чи вказує на її функцію (Bugpanzerung, Laufrolle, Turmdach). Функціонально-тематична класифікація термінів (силова установка, екіпаж, зброя, оптика, енергосистема тощо) відтворює реальну архітектоніку бойової платформи і слугує основою для стандартизованих глосаріїв.

Методологічні засади укладання глосарія ґрунтувались на п'яти принципах: тематичній упорядкованості, формальній однорідності подачі, морфологічному аналізі композитів, функціональній релевантності та уніфікації перекладених еквівалентів. Це перетворює глосарій із довідника на інтегративний інструмент комунікації ЗСУ, Бундесверу й НАТО. Аналіз абревіатур (APS, BMS, CBRN, HMI, HUD) засвідчив глобальний характер сучасного термінотворення: навіть англомовні скорочення стають інтернаціоналізмами, якщо вони фіксують критично важливі технологічні концепти чи процеси.

Класифікація німецьких запозичень виявила три основні мотиви їх надходження в українську мову: потребу в технічній точності за відсутності питомих відповідників (Blockiermechanismus, Einsatzbereitschaft), прагнення до оперативної сумісності зі структурами НАТО (CAN Bus, IFF) та бажання стисло передавати семантично ємні однини найменування (Wirkung im Ziel, Beweglichkeit).

Серед шляхів надходження цих термінів виокремлюємо запозичення, калькування, транскрибування або гібридні форми запозичення. Вибір стратегії зумовлений принципом семантичної наочності, прозорістю морфологічної структури, контекстом і традиціями польового мовлення.

Процес детермінологізації термінів («кран» замість Ladekran, «блуфор» замість Blue Force Tracking) засвідчує прагнення адаптації термінів до ситуацій неформального спілкування, що супроводжується гіпотетичними проблемами вірності інтерпретації цих найменувань.

Аналіз матеріалу доводить, німецька термінологія на позначення броньованої техніки є водночас носієм технічного ноухау, культурного коду й комунікативного стандарту. Її повноцінна інтеграція в український мовний простір можлива лише за умови системної глосаризації, уніфікації перекладних норм і чіткого розмежування між офіційною комунікацією та польовим жаргоном. Однак усі терміни та жаргонізми військової галузі повинні зберігати необхідну для бойової справи точність, а разом із нею забезпечувати безпеку, ефективність і міжоперабельність.

РОЗДІЛ 3

ДИНАМІЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНСЬКІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ БРОНЬОВАНОЇ ТЕХНІКИ

ПІД ВПЛИВОМ НІМЕЦЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ

3.1. Морфологічна та синтаксична адаптація німецьких термінів у системі української мови

Морфологічні зміни, яких зазнають німецькі військові терміни в процесі адаптації до українського мовного простору, відбуваються на кількох рівнях: граматичному, словотвірному та інтерпретаційному. Це стосується як композитів, так терміносполук і дериватів та простих найменувань. Однією з типових стратегій є спрощення структури складних іменників, зокрема через вилучення внутрішніх компонентів або їхніх частковий переклад. Наприклад, термін *Lenkflugkörperbediener* (оператор керованих ракет) часто редукується до «оператор ПТУР» або просто «ПТУРист», що є спробою стисливої передачі функції без збереження повної морфологічної форми композита. У цьому випадку німецький композит із трьома компонентами перетворюється на його функціональний відповідник в українській мові [45, с. 76].

Також спостерігається тенденція до субституції суфіксальних морфем. Термін *Trainer* (інструктор) часто вживається як «тренер», однак у військовому контексті це слово нерідко набуває спеціального змісту – наприклад, у формі «бойовий тренер» або «тренер-оператор», хоча українським еквівалентом мав би бути «інструктор». У цьому випадку має місце зміщення семантичного ядра під впливом цивільної сфери, що демонструє морфологічну й функціональну гнучкість терміна.

Особливо складними для перекладу є професіоналізми на зразок *Beobachtungswart* (черговий спостерігач). У перекладацькій практиці такі лексеми або трансформуються у пояснювальні конструкції типу «черговий на посту спостереження», або втрачають формальну складність,

перетворюючись на загальноживану лексему – «спостерігач», що може створювати розмитість функціонального значення [52, с. 88].

Інша морфологічна трансформація – це адаптація гендерних або посадових маркерів. Наприклад, *Leitender Ingenieur* (головний інженер) може передаватися як «старший інженер», «провідний інженер» або навіть «керівник інженерної групи» – залежно від контексту. Тут змінюється порядок складників і видозмінюється спосіб вираження субординації.

Технічні терміни типу *Sprenggranate* (фугасна граната), також проходять морфологічну адаптацію. У деяких текстах вона вживається як «граната СПР», тобто зі збереженням німецького кореня, в інших – просто як «фугаска». Це демонструє перехід від формального терміна до його скороченого варіанту зі зниженою термінологічною точністю.

Морфологічна адаптація німецьких термінів в українській військовій мові охоплює широкий спектр трансформацій – від спрощення композитів до перетлумачення суфіксів і варіювання синтаксичної структури. Це свідчить про прагнення українського мовного простору не лише механічно засвоїти іноземні терміни, а й органічно вписати їх у власну мовну систему з урахуванням функціональної доцільності.

Адаптація складних німецьких термінів у військово-технічному українському дискурсі передбачає як морфологічну перебудову, так і семантичну компресію, зважаючи на потребу у функціональній точності й мовній зрозумілості терміна.

Однією з характерних груп запозичень є складні іменники, що позначають елементи оптичних, візуалізаційних або стабілізаційних систем. Такі терміни, як *Objektivlinse* (лінза об'єктива), на перший погляд є прозорими для перекладу, однак у технічному контексті можуть адаптуватися як «оптична лінза» або просто «об'єктив», якщо його функція є уніфікованою в межах пристрою. Тут бачимо спрощення заради економії мовного ресурсу, при збереженні денотативного ядра [60, с. 107]. Ускладнені

терміни на кшталт *Optischer Stabilisator* (оптичний стабілізатор) в українських інструкціях часто залишаються у калькованій формі, оскільки українська мова має відповідний словотвірний ресурс. Наприклад, у технічному посібнику до системи наведення бронетехніки термін передано як «оптичний стабілізатор», що повністю зберігає структуру й семантику джерела, водночас не викликаючи труднощів у розумінні.

Дещо інший підхід спостерігається щодо складних термінів, що містять специфічні технічні компоненти. Наприклад, *Filtterrad* – букв. «фільтрувальне колесо» – у прицільних системах може передаватися як «модуль фільтрів» або «дисковий фільтр», залежно від конструктивної реалізації. Тут адаптація передбачає відмову від буквального перекладу на користь описового варіанта, що точніше передає функцію елемента в межах пристрою [58, с. 66].

Інший приклад – *Bildverstärkungsröhre* (трубка підсилення зображення), ключовий компонент нічного бачення. Через громіздкість терміна в українських текстах вживаються варіанти «електронно-оптичний підсилювач» або «трубка ПЗ», які демонструють часткову детермінологізацію з фокусом на функції, а не структурі. Особливо цікавою є адаптація складних слів із абстрактною функцією, як-от *Entnebelungsheizung* (антизапотівальний обігрів). У вітчизняних технічних описах використовується калькований термін «система протизапотівання», що передає призначення, але втрачає морфологічну цілісність оригіналу. Такий варіант є більш прийнятним для візуального сприйняття й вбудовується в українську терміносистему як функціональний еквівалент. Загалом адаптація складних німецьких лексем передбачає баланс між морфологічною точністю та прагматичною придатністю. У залежності від контексту, українська мова або відтворює структуру оригіналу, або трансформує її у відповідно функціоналізований варіант, що забезпечує ефективну комунікацію в технічному і бойовому середовищі.

Словотворення у сфері військової термінології, зокрема термінів на позначення броньованої техніки, є одним із ключових механізмів фахового номінування. У німецькій мові цей процес базується на продуктивному використанні складних іменників та композитів, що дозволяє точно позначати тип, функцію та тактичне призначення боєприпасів. Наприклад, термін *Panzerbrechende Granate* (букв. «броньобійний снаряд») утворено за допомогою прикметника з дієслівною основою *panzerbrechend* (той, що пробиває броню) та іменника *Granate*. Така модель чітко фіксує головну дію і ціль боєприпасу – пробивання броні, і в українській мові калькується як «броньобійний снаряд» без втрати семантики [61, с. 94]. Інший приклад – *KE Pfeilgeschoss* (кінетичний снаряд стрілоподібної форми), що складається з абрєвіатури *KE* (*Kinetische Energie*) та *Pfeilgeschoss* («стрілоподібний снаряд»). Це не лише лексично навантажена одиниця, а й інформативний носій типологічної інформації. В українській військовій лексиці термін найчастіше передається як «кінетичний стрілоподібний снаряд» або ж «кінетичний підкаліберний», що відображає усталену фахову традицію.

У терміні *HEAT Sprengsatz* (кумулятивний заряд) бачимо словотвір на ґрунті поєднання міжнародної абрєвіатури *HEAT* (*High-Explosive Anti-Tank*) та іменника *Sprengsatz* (вибуховий заряд). У перекладацькій практиці українською мовою зазвичай вживається «кумулятивний заряд» або, у розгорнутому варіанті, «вибуховий заряд проти броні». Однак варіативність у відтворенні таких складників часто зумовлює потребу у термінографічному закріпленні. Термін *Mehrzweckmunition* – складене слово, що дослівно означає «боєприпас багатоцільового призначення» (*Mehrzweck* – багатоцільовий, *Munition* – боєприпас).

Українською мовою цей термін іноді перекладається калькуванням як «багатоцільовий боєприпас», а в інших випадках стисло – як «універсальний снаряд», що демонструє відхід від формальної моделі задля зручності використання в бойовому контексті [63, с. 108]. Нарешті, *Programmierbare*

Munition (програмований боєприпас) ілюструє залучення дієприкметникових форм до словотворення. В українській мові цей термін зазвичай подається у формі «програмований снаряд» або «боєприпас із програмованим підривом», що свідчить про прагнення до збереження функціонального ядра без зайвого морфологічного ускладнення. Загалом, словотворчі моделі німецьких військових термінів демонструють високу інформативність і структурну прозорість, які при перекладі вимагають або калькування, або помірної адаптації. Українська система номінації, в цьому контексті, тяжіє до компромісу між точністю та компактністю, що є критичним у бойовому та технічному мовленні.

Узгодження норм у військовій термінології, особливо в контексті адаптації іншомовних одиниць до української мови, є важливою умовою стандартизації та ефективної комунікації. У цьому процесі мова йде не лише про лексичний переклад, а про інституційну уніфікацію – закріплення термінів у документах, навчальних матеріалах і внутрішніх регламентах. Особливо складним є узгодження назв військових функцій, посад і ролей, які мають свою традицію в країні-джерелі, зокрема в Німеччині, але не завжди мають прямі відповідники в українській терміносистемі. Наприклад, термін *Turmwärter* (букв. «доглядач вежі») позначає роль, що не має прямого аналога у ЗСУ. У деяких українських документах ця позиція подається як «оператор баштового модуля» або «відповідальний за обслуговування вежі», що є прагматично виправданим компромісом, але потребує подальшого унормування через глосарії або інструкції [59, с. 106].

Подібна ситуація спостерігається і з *Richtanweiser* – особою, яка дає команду на прицілювання. У перекладній практиці цей термін іноді відтворюється як «цілевказівник» або «наказувач прицілу», проте остаточна форма має бути узгоджена з уніфікованою терміносистемою бойового управління.

Термін *Instandsetzer* (ремонтник, технік з обслуговування) уже частіше з'являється в українських текстах як «технік з технічного забезпечення» або «відновлювач». Зважаючи на поширення інженерних груп у підрозділах, важливо, щоби назва цієї функції була сталою й відповідала реальному статусу в бойовому ланцюгу.

Ще один приклад – *Lademeister* (старший навантажувач), що має традицію в танкових екіпажах Бундесверу. В українській армії його частіше подають як «начальник боєкомплекту» або просто «заряджаючий», хоча останнє не передає організаційного рівня відповідальності. Аналогічно, *Versorgungsoffizier* (офіцер із забезпечення) уже частково унормований в українських документах як «офіцер матеріального забезпечення», проте вживається із варіативністю в різних підрозділах. *Sicherheitsbeauftragter* (відповідальний за безпеку) – ще один приклад терміна, що вимагає узгодження. У публікаціях він перекладається як «офіцер безпеки» або «інспектор з безпеки», і відсутність єдиної форми створює ризик помилкової ідентифікації посад.

Отже, узгодження норм при перенесенні німецьких термінів до української військової мови є не лише лінгвістичним завданням, а й інституційною необхідністю. Уніфікація назв ролей і функцій сприяє злагодженості командного ланцюга, стандартизації перекладацьких рішень і створенню загальнодоступних глосаріїв, що підтримують оперативну ефективність ЗСУ.

3.2. Функціонально-семантична адаптація німецьких запозичень в системі української мови

Семантичні зсуви – це зміни в значенні терміна при його перенесенні з однієї мовної системи в іншу, зумовлені різницею у контекстах вживання, функціональній інтерпретації або концептуальній базі. У військовій термінології такі зсуви трапляються особливо часто при перекладі складної

технічної лексики, де значення слова не завжди збігається з його прямим еквівалентом. У результаті – формуються нові інтерпретації, іноді віддалені від початкового значення, але релевантні до конкретних завдань ЗСУ.

Наприклад, термін *Goniometer* у німецькомовній військовій техніці позначає пристрій для вимірювання кутів сигналу або напрямку джерела випромінювання. У німецькій армії він входить до складу системи електронної розвідки. Проте в українських джерелах *гоніометр* іноді використовується в контексті прицільних систем артилерії як частина оптичного модулю для визначення кутів наведення, що зміщує його первинну радіоелектронну функцію в оптико-механічну площину [62, с. 94].

Інша одиниця – *Kollimator* – у німецьких технічних описах переважно означає пристрій для вирівнювання променя або світлового потоку у прицільних системах. В українських перекладах же термін часто асоціюється з «коліматорним прицілом» – компактним оптичним приладом на стрілецьку зброю. Хоча обидва вживання є технічно допустимими, у сфері бронетехніки це спричиняє семантичну неузгодженість – від складного лазерного модуля до елемента ручного озброєння.

Показовим є й *Stereoskop* – пристрій, що у *Bundeswehr* використовується в бронетехніці для об'ємного бачення та оцінки глибини простору. В українській практиці це слово набуває значення як «двоканальний візуалізатор» або взагалі зливається з поняттям «перископ», хоча стереоскоп має зовсім іншу оптичну конструкцію й принцип дії.

У контексті інфрачервоного або нічного бачення термін *Suchscheinwerfer* (букв. "пошуковий прожектор") почасти передається як «освітлювач» або навіть «тепловізорний модуль», що є зміщенням значення. У Німеччині цей прилад є джерелом світла, тоді як в українських документах іноді неправильно класифікується як сенсор. Схожа трансформація спостерігається і в терміні *Gimbal Plattform*. У німецькому технічному дискурсі це гіростабілізована основа, що забезпечує рівновагу оптичного

блоку або озброєння. В українському ж контексті слово *гімбал* або *платформа стабілізації* часто трактується занадто вузько – лише як стабілізатор камери, що не охоплює військову функціональність цього елемента в розвідці або системах керування вогнем.

Семантичні зсуви в перекладі військових термінів можуть зумовити помилки у трактуванні ролі того чи іншого елемента техніки або функції в бойовій системі. Виявлення і врахування таких зсувів – ключове завдання перекладача й термінолога, що працює з міжмовною адаптацією складної військово-технічної лексики.

У сучасному українському медіапросторі використання німецьких термінів військового призначення стало поширеною практикою, особливо в контексті висвітлення постачань зброї, навчальних процесів або тестування техніки. Журналісти та військові оглядачі дедалі частіше оперують автентичними лексемами, не лише запозичуючи назви, а й передаючи їхній технічний зміст, іноді без перекладу. Це свідчить про підвищення професіоналізації дискурсу, проте водночас актуалізує потребу у фаховій термінологічній уніфікації. Наприклад, під час висвітлення навчань українських підрозділів на полігонах ФРН неодноразово згадувався термін *Abstands Niederhaltungsmunition* – маловідомий у побуті, але активно вживаний у військових аналітичних матеріалах. У публікаціях його часто подають як «боєприпаси для стримування на дистанції», хоча без пояснення механізму дії ця назва лишається для широкого читача абстрактною [61, с. 53].

Іншим прикладом є *Leermunition* – «холості боєприпаси». В українських ЗМІ він часто подається у контексті тренувальних місій як «небойові патрони» або «тренувальні заряди», що частково розкриває його функцію, але втрачає формально-технічну специфіку. Близьким за призначенням є й термін *Übungspatrone* (учбовий патрон), який часто

перекладається як «тренувальний боєприпас», хоча між цими двома типами є відмінність: перший не має заряду, а другий – імітує постріл.

Особливу увагу в медіа отримав термін *Rauchgeschoss* – димовий снаряд. У повідомленнях про поставки захисного обладнання для бронетехніки його подають як «димова граната» або навіть «димовий модуль», що стирає межу між індивідуальним боєприпасом і складовою частиною системи маскування. У деяких випадках у ЗМІ він асоціюється з терміном *Nebelwurfkörper*, хоча останній є ширшим за значенням. Нарешті, термін *Splitterschutzdeckel* (протискалковий щиток) згадується у контексті підвищення безпеки екіпажу БМП або бронетехніки, проте часто не перекладається, а фігурує в медіа як «броньований захист люка», що є описовим і неповним варіантом.

Таким чином, використання німецьких термінів у медіа демонструє тенденцію до часткового збереження оригінальної лексеми з адаптаційними поясненнями. Проте без належного термінологічного супроводу така практика може спричинити зміщення значення або неточність, що особливо критично в умовах війни та оперативної комунікації.

Німецькі терміни, пов'язані з інженерним забезпеченням бронетехніки, функціонують у різних типах текстів, кожен з яких формує своє семантичне та прагматичне навантаження термінів. Залежно від жанру та призначення тексту – технічного, інструктивного, нормативного, аналітичного або публіцистичного – один і той самий термін може мати різний рівень деталізації, точності та стилістичної адаптації. Це суттєво впливає на стратегії перекладу й уніфікації лексем у межах військової комунікації.

У технічній документації, наприклад у технічній документації до броньованої ремонтної машини, термін *Klimaanlage* (система кондиціонування) подається з переліком складників, специфікацією потужності та умовами експлуатації. У таких текстах його вживають у вузькому значенні як частину системи життєзабезпечення екіпажу. Водночас

у публіцистичних описах нових зразків техніки *Klimaanlage* фігурує як елемент комфорту, часто поряд із словом "західного зразка", що слугує маркером технологічної модернізації [58, с. 101]. Інструктивні документи – польові настанови чи довідники – надають термінам функціональну інтерпретацію. Так, *Heizelement* (нагрівальний елемент) описується не як технічний модуль, а як пристрій, що «забезпечує розігрів у критичних температурних умовах», з обов'язковим попередженням щодо безпеки використання. У цьому контексті термін стає операційною одиницею дії. У текстах нормативного характеру (наприклад, стандарти постачання або протоколи сумісності техніки) термін *Lichtmast* (освітлювальна щогла) має визначення, яке охоплює не лише конструктивні характеристики, а й відповідність вимогам НАТО щодо польового освітлення. Тут важлива не лише денотація, а й класифікаційна функція.

В аналітичних статтях на військових порталах терміни *Panzerbeleuchtung* (бронетанкове освітлення) та *Notstromaggregat* (резервний генератор) інтерпретуються в ширшому, концептуальному полі. Наприклад, *Panzerbeleuchtung* може бути згадане у контексті боїв вночі, як фактор ефективності бойового застосування, а *Notstromaggregat* – у статтях про енергетичну автономію підрозділів, поряд із поняттями *survivability* або *resilience*. Отже, лексеми технічного походження, такі як *Klimaanlage*, *Heizelement*, *Lichtmast*, *Panzerbeleuchtung*, *Notstromaggregat*, функціонують у багатьох типах текстів, що накладає різні стилістичні, прагматичні та семантичні вимоги. Від технічної інструкції до медіааналітики – ці терміни трансформуються у спосіб подачі, але зберігають ядро значення, яке забезпечує їх фахову впізнаваність і точність.

Метафоризація в сучасній військовій термінології є не лише стилістичним, а й когнітивним інструментом, що допомагає осмислити складні технічні поняття через зрозумілі образи. У німецьких термінах, пов'язаних з оптикою, керуванням вогнем та навігацією, метафора часто

виконує роль семантичного містка між технологічною складністю об'єкта та його функціональним сприйняттям. Такі одиниці, як *Fadenkreuz* (буквально «нитковий хрест») виникли з аналогії до перехрещення ниток у класичних оптичних прицілах, але нині функціонують як універсальний символ прицілювання – навіть у цифрових екранах і лазерних системах. Це метафора, що зберігає образність навіть у контексті віртуалізації бойового інтерфейсу [62, с. 117].

Термін *Visiersteuerung* (керування прицілом) також має метафоричний потенціал: він описує не лише технічний процес, а й відчуття керованості «поглядом», де приціл виконує роль продовження зору. У польових звітах і публіцистиці цей термін іноді використовується в образних виразах на кшталт «взяти ціль у *Visier*», тобто мати її під контролем, у прицілі.

Значно менш прозора, але не менш образна метафора – *Zielbildschirm* (цільовий екран). Хоч це термін на позначення дисплея, що відображає зафіксовану мету, сама його будова створює ефект когнітивної спрямованості: ніби екран стає полем бою, на якому візуалізується не просто картинка, а бойове завдання. Схожа концептуальна метафора діє і в *Optokoppler* (оптокоплер): хоча це точне визначення елемента електронної системи, саме слово викликає уявлення про «зв'язок через світло», де оптика передає не тільки сигнал, а й інтенцію. *Scheibenschutz* (захисний екран/щиток) – ще один приклад, де метафорика полягає в переносі фізичного досвіду (щит як бар'єр) на технічну деталь. Незважаючи на конкретну функцію – захист оптичної поверхні – термін часто постає в образних контекстах як символ захисту «погляду», «візуального каналу», що має залишатись чистим і непошкодженим.

Метафоризація в німецькій військовій лексиці сприяє не лише унаочненню складних понять, а й формує особливий тип професійного мислення, в якому технічне перетворюється на візуальне, а технологічне – на інтуїтивно зрозуміле.

3.3. Проблеми уніфікації та стандартизації української термінології

Термінологічна плутанина у сфері військової техніки виникає переважно через багатозначність або близькість значень окремих термінів, що ускладнює їх точне вживання у перекладі та практичному застосуванні. Прикладом цього є терміни *Zünder*, *Bodenzünder* та *Zeitzünder*. Хоча всі вони стосуються елементів системи детонації боєприпасів, їх функції суттєво різняться. *Zünder* – загальний термін, що означає «детонатор», і може охоплювати різні типи механізмів. Однак у польовій документації його нерідко вживають як синонім до конкретніших термінів, що створює семантичну розмитість. *Bodenzünder* вказує на детонатор, що спрацьовує при зіткненні з землею, тоді як *Zeitzünder* активується через певний інтервал часу. Плутанина між ними в оперативному контексті – наприклад, у технічному завданні чи інструкції до боєприпасів – може мати фатальні наслідки, оскільки помилкове трактування типу підриву змінює тактичний підхід до використання снаряда [59, с. 104].

Ще один приклад термінологічної неоднозначності – *Mun Ladestation* (станція заряджання боєприпасів). У деяких контекстах це поняття трактується як автономна система технічного обслуговування, в інших – як місце фізичного завантаження снарядів у бойову машину. В українських перекладах фігурують варіанти «станція заряджання», «місце спорядження боєкомплекту» або просто «зарядний модуль», що засвідчує нестабільність терміна та потребу в уніфікації. Отже, термінологічна плутанина виникає як результат полісемії, некоректного калькування або недбалого використання споріднених понять. Для військової сфери це критично, оскільки навіть незначна похибка у терміносистемі може призвести до тактичних хиб або

збоїв у логістиці. Саме тому особливої ваги набуває стандартизація термінів і розмежування схожих лексем у глосарях та офіційній документації.

Відмінності перекладів військових технічних термінів, зокрема в українському мовному середовищі, часто зумовлені відсутністю усталеної норми, спробами дослівного перекладу або неврахуванням контексту функціонування лексеми. Термін *Aufschlagszünder* демонструє яскраву ілюстрацію цієї проблеми: у різних джерелах він трактується як «ударний детонатор», «детонатор прямої дії» або «контактний запал». Попри те, що всі варіанти передають основну ідею (активація при зіткненні), вони мають різний ступінь точності. Наприклад, «контактний запал» ближчий до побутового розуміння, тоді як «ударний детонатор» точніше відповідає технічній суті механізму [47, с. 113].

Інший приклад – *Kalibrierstange* (букв. «калібрувальна штанга»), яка залежно від контексту може перекладатися як «штанга калібрування», «міра калібру» або навіть «калібрувальний штир». Ця варіативність виникає через брак узгодженого відповідника в українській терміносистемі, а також через технічну спеціалізацію терміна – у танковій справі він означає пристрій для точної перевірки внутрішнього діаметра каналу ствола, тоді як у загальноінженерному контексті може мати ширше значення.

Особливо неоднозначним є переклад *Patronenlagerheizung* – терміна, що означає систему підігріву набійника. У деяких джерелах він передається як «підігрівач патронника», в інших – як «нагрівальна система гільзоприймальної камери», або ж у ще більш вільному варіанті – «система підігріву ствола». Останній варіант є некоректним, оскільки розширює семантику до всього стволового комплексу, що змінює функціональну інтерпретацію терміна. Таким чином, відмінності перекладів виникають через розрив між фаховим значенням, морфологією оригіналу і традиціями української технічної мови. Лише створення єдиної стандартизованої бази перекладів, заснованої на глосарному підході та функціональному аналізі,

здатне мінімізувати семантичну похибку у вживанні складної військової лексики.

Глосарій відіграє ключову роль у стандартизації військової комунікації, особливо у сфері міжмовного обміну, де точність, однозначність та термінологічна сталість є критично важливими. У випадку складних термінів, як-от: *Unterstützungsfahrzeug* (підтримувальна машина) чи *Instandhaltungsstufe* (рівень технічного обслуговування), глосарій дозволяє не лише фіксувати переклад, а й пояснювати функціональні межі поняття: наприклад, розрізнення між машиною евакуації та технічною платформою для дрібного ремонту в польових умовах. Без чіткого термінографічного опису така розбіжність легко спричиняє непорозуміння у бойових інструкціях чи логістичних звітах.

Термін *Bedrohungslage* («загрозова обстановка») також демонструє потребу у глосарному опрацюванні, оскільки в українських перекладах часто плутається з *бойовою ситуацією* або *оперативною обстановкою*. Термінографічна фіксація дозволяє диференціювати ці поняття, закріплюючи *Bedrohungslage* як специфічний аналітичний термін, що відображає оцінку потенційного або ймовірного ризику, а не реальне бойове зіткнення.

Особливого значення термінографічна фіксація набуває в контексті термінів командування та управління, таких як *Einsatzregeln* (правила застосування), *Befehlsübermittlung* (передача наказів), *Zielzuweisung* (призначення цілі) чи *Lagedarstellung* (візуалізація ситуації). Ці лексеми мають фіксовану позицію в ієрархії бойових процесів і не можуть бути перекладені довільно або синонімічно без втрати функціональної точності. Наприклад, *Gefechtsfahrzeug* у деяких публікаціях передається як «бойова машина», а в інших – як «бойовий броньований транспорт», хоча термінографічна фіксація дозволяє закріпити його у терміносистемі як окрему категорію бронетехніки, що веде вогневу взаємодію з противником.

Глосарій виконує не лише роль словника, а й функцію навігації в терміносистемі: він усуває термінологічну плутанину, забезпечує міжмовну симетрію понять і стає інструментом комунікативної точності в умовах багатонаціональної співпраці, особливо в межах НАТО чи спільних операцій.

У процесі уніфікації української військової термінології, особливо в галузі бронетехніки, доцільно звернути особливу увагу на терміни, які досі передаються варіативно або описово, що створює ризики комунікативної неточності. Одним із прикладів є німецький термін *Waffenreinigungsgerät* – пристрій для чищення зброї. В українських документах трапляються різні варіанти: «комплект для чищення», «засіб для обслуговування зброї», «набір для догляду», однак жоден не має офіційно закріпленого статусу. Запропоновано уніфікувати цей термін як «збройоочисний комплект», що відповідає структурі українських словотвірних моделей (аналог «протипіхотний пристрій») і при цьому зберігає технічну точність поняття [63, с. 122]. Ще один приклад – *Rohrschutzkappe* (захисна кришка дула). В українських джерелах використовується як «захисна насадка», «кришка дула» або навіть «заглушка». Проте не всі ці варіанти доречні: «заглушка» має негативну конотацію і може тлумачитись як перешкода для пострілу. Тому доцільно унормувати цей термін як «захисна кришка дула», що одночасно зберігає і функціональну суть, і нейтральне стилістичне забарвлення. Обидва приклади демонструють потребу в цілеспрямованому формулюванні національних стандартів перекладу технічної лексики. Уніфікація таких термінів – не лише мовна, а й операційна вимога, яка зменшує варіативність у документації, підвищує безпеку інструктажу та полегшує інтеграцію українських військових у багатонаціональні структури. У цьому контексті створення централізованого термінологічного довідника з відкритим доступом може стати дієвим інструментом стандартизації.

Висновки до розділу 3

Українська термінологічна система броньованої техніки за останні три роки проходить інтенсивну фазу лінгвістичного «налаштування»: німецькі запозичення вливаються не механічно, а через багатоетапну морфологічну, семантичну й нормативну адаптацію.

На рівні форми переважає спрощення громіздких композитів німецької мови (Lenkflugkörperbediener → «оператор ПТУР»), заміна німецьких суфіксів на звичні українські (Trainer → «тренер» у значенні інструктора) і адаптація звань та посад до ієрархічної структури українських відповідників («головний інженер» замість Leitender Ingenieur).

Складені технічні терміни та композити або калькуються із збереженням компонентів німецької словотвірної структури («оптичний стабілізатор»), або відтворюються описовими чи функціонально евівалентними конструкціями («дисковий фільтр» замість Filterrad), що демонструє прагнення до економії мовного ресурсу без шкоди для точності номінації.

На рівні змісту німецькі слова нерідко зазнають семантичних зсувів: Goniometer переходить із домену радіоелектронної розвідки в артилерійську оптику, Kollimator з вузла прицілу бронетехніки «переселяється» у стрілецькі коліматори, а Suchscheinwerfer плутається з датчиками нічного бачення. Ці семантичні зсуви виникають у різних жанрах текстів – від текстів технічної документації до репортажів у ЗМІ. Через це необхідна термінографічна фіксація термінів, орієнтована на збереження функціональної точності одиниць термінологічної номінації.

Одночасно метафоризація (Fadenkreuz, Zielbildschirm) дозволяє швидко «окультурити» складні терміни, але існує ризик розриву між номінацією та експлікацією нею суттєвих ознак денотата.

Найбільший виклик лежить у площині уніфікації термінології: близькі за значенням, але різні за функцією терміни Zünder / Bodenzünder / Zeitzünder або Aufschlagszünder («ударний» / «контактний» / «детонатор прямої дії»)

доводять, що навіть мінімальна неточність у перекладах здатна спричинити помилку на тактичному рівні. Варіативні переклади Kalibrierstange чи Patronenlagerheizung показують розрив між фаховою точністю й усталеністю українських відповідників.

Вирішенням проблеми вимагає укладання централізованого, інституційно підтримуваного термінологічного ресурсу, реалізованого у формі термінологічної електронної бази, у якій фіксується єдиний еквівалент («збройоочисний комплект» для Waffereinigungsgerät, «захисна кришка дула» для Rohrschutzkappe), що закріплюється у статутах, технічних посібниках та навчальних програмах.

Динамічні процеси у військовій терміносистемі української мови засвідчують тенденцію до міжнародної сумісності української військової термінології та необхідність її термінографічної фіксації, уніфікації та стандартизації. Лише поєднання гнучкої процесів інтеграції, контролю семантичних зсувів і жорсткої нормативної уніфікації здатні гарантувати, що кожен термін бойовій документації залишиться ефективним інструментом дії, а не джерелом ризику чи непорозуміння.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Проведене дослідження засвідчує, українська військова лексика та термінологія переживають безпрецедентно швидку фазу оновлення, у центрі якої – нормативне й функціональне «спаювання» національної термінології з німецькими та натівським стандартизованими відповідниками.

Виразно фіксується двошарова структура військового словника: гнучка, емоційно насичена лексика та жорстка, однозначна термінологія. Їх чітке розмежування виявилось необхідною умовою командної точності й технічної безпеки.

Історичні контакти з німецькою військовою культурою (УНР, ДСВ, УПА) заклали лінгвістичний фундамент, який у 2022-2025 рр. переріс у системне запозичення найменувань техніки, конструктивних вузлів, командних функцій і доктрин. Саме німецькі лексеми сьогодні найактивніше «закривають» семантичні лакуни у сфері номінування бронетехніки та її компонентів.

Адаптація термінології відбувається на трьох рівнях:

1) морфологічному – композити спрощуються, суфікси замінюються питомими, структура німецьких композитів змінюється у процесі їх відтворення українською мовою;

1) семантичному – багато термінів зазнають семантичних зсувів, а найменування німецьких посад та звань адаптуються до ієрархічної системи українських відповідників, що створює ризик неоднозначності інтерпретації, непорозуміння чи навіть тактичних проблем;

1) Варіативності перекладів і полісемії термінології (Zünder / Bodenzünder / Zeitzünder).

Рішенням проблеми має стати системна централізована інституційна термінографічна діяльність, орієнтована на фіксацію, уніфікація та стандартизація українських відповідників та їхнє інституційне закріплення

цих термінів у статутах, текстах технічної документації, навчальних програмах тощо. Подальший розвиток української військової термінології має спиратися на баланс між відкритістю до інновацій і суворою регламентацією на національному рівні, щоб кожне запозичення ставало не лише символом технічного прогресу, а й гарантованим носієм відповідної дії чи процесу. Це дозволить диференціювати жаргонізи та офіційні терміни, забезпечить військове злагодження України з військами Бундесверу та НАТО та стимулюватиме модернізацію мовної культури Сил Оборони України.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Актуальні питання стандартизації військової термінології в Україні. // Наукові записки НАНУ. 2021.
2. Актуалізація військової лексики у мові українських масмедіа. // Закарпатські філологічні студії. 2022.
3. Батюк Л. П. Особливості перекладу німецької військової термінології на українську мову. // Вісник КНЛУ. 2015. № 19. С. 78–85.
4. Бондарук О. В. Структурні особливості українських військових термінів німецького походження. // Лінгвістичні горизонти. 2023. № 4. С. 19–28.
5. Боярова Л. Г. Німецькі запозичення в українській термінології. // Лінгвістичні дослідження. 2020. № 52. С. 51–57.
6. Бугайчук О. В. Функціонування військових термінів у німецькомовному військовому дискурсі. // Науковий вісник ХДУ. 2023. № 1. С. 137–142.
7. Варава С. В., Івлева С. М. Вплив історичних подій на формування терміносистеми військової лексики в українській мові (на прикладі Першої та Другої світових воєн). // Записки з українського мовознавства. 2024. № 31. С. 66–77.
8. Вплив німецької військової лексики на українську мову в контексті військової реформи. // Військовий вісник України. 2023. № 4. С. 56–64.
9. Військова лексика в контексті російськоукраїнської війни: нові тенденції та запозичення. // Наукові записки Інституту мовознавства НАН України. 2023. № 5. С. 134–145.

10. Військова термінологія у Збройних Силах України. // Міністерство оборони України. URL: (звернено 15.03.2025).

11. Військова термінологія у Збройних Силах України. // Міністерство оборони України. URL: (звернено 15.03.2025).

12. Військова термінологія у Збройних Силах України. // Міністерство оборони України. URL: (звернено 15.03.2025).

13. Гончаренко Л. М. Історичні аспекти формування української військової термінології під впливом німецької мови. // Український мовознавчий журнал. 2018. № 12. С. 56–63.

14. Гриценко І. В. Лексичні запозичення з німецької мови у військовій термінології української мови. // Наукові праці МДУ ім. В. О. Сухомлинського. 2019. Вип. 12. С. 56–63.

15. Гриценко І. В. Лексичні запозичення з німецької мови у військовій термінології української мови. // Наукові праці МДУ ім. В. О. Сухомлинського. 2023. Вип. 14. С. 67–73.

16. Дмитренко О. С. Семантичні зміни в українській військовій термінології під впливом німецьких запозичень. // Мовознавство. 2017. № 5. С. 45–52.

17. Дмитренко О. С. Сучасні тенденції запозичення військової лексики в українську мову. // Наукові записки НУ «Острозька академія». 2021. Вип. 12. С. 56–63.

18. Коваленко О. С. Формування української військової термінології в контексті євроінтеграції: магістерська дисертація. Київ: КНУ, 2020.

19. Коваленко С. П. Військова термінологія в контексті інформаційної війни: німецькоукраїнські паралелі. // Лінгвістичний вісник. 2023. № 21. С. 78–85.
20. Коваленко С. П. Німецькі запозичення в українській військовій термінології. Вісник ДНУ. 2019. Т. 27, № 3. С. 112–118.
21. Ковальчук Л. П. Стандартизація військової термінології в українській мові під впливом німецьких запозичень. // Вісник НТУ «ХП». 2021. № 45. С. 77–83.
22. Ковальчук Л. П. Стандартизація військової термінології в українській мові під впливом німецьких запозичень. // Вісник НТУ «ХП». 2023. № 48. С. 90–98.
23. Кравченко П. В. Порівняльний аналіз української та німецької військової термінології: структурносемантичний аспект. // Вісник КНЛУ. 2016. № 22. С. 33–40.
24. Кравченко П. В. Порівняльний аналіз української та німецької військової термінології: семантикоструктурний аспект. // Вісник КНЛУ. 2023. № 24. С. 45–52.
25. Лебедева Т. Б. Loaning у німецькому військовому вокабулярі та його вплив на українську військову термінологію. // Вісник ЖДУ ім. І. Франка. 2022. № 10. С. 115–122.
26. Литовченко І. О. Українська військова термінологія: історія та сучасність. Кривий Ріг: КДПУ, 2015.
27. Мартинюк О. В. Проблеми перекладу німецьких військових термінів на українську мову. // Наукові записки НУ «Острозька академія». 2020. Вип. 9. С. 89–95.

28. Мельник Т. А. Фонетичні особливості німецьких військових запозичень в українській мові. // Науковий вісник ЧНУ. 2015. Вип. 14. С. 101–107.
29. Мурашко Л. В. Історичний розвиток української військової лексики. Київ: Наукова думка, 2010.
30. Міжнародні військові стандарти та їх вплив на українську термінологію. // Науковий вісник НАН України. 2024. № 3. С. 89–97.
31. Мілітарний. Бронетехніка. URL: (звернено 15.03.2025).
32. Мілітарний. Бронетехніка в сучасних збройних конфліктах. URL: (звернено 15.03.2025).
33. Мілітарний. Бронетехніка та військова лексика. URL: (звернено 15.03.2025).
34. Мілітарний. Бронетехніка та військова лексика. URL: (звернено 15.03.2025).
35. НАТО та військова термінологія: євроінтеграційний аспект. // Центр європейських досліджень. URL: (звернено 15.03.2025).
36. НАТО та військова термінологія: євроінтеграційний аспект. // Центр європейських досліджень. URL: (звернено 15.03.2025).
37. Остапенко В. В. Тенденції розвитку словникового складу німецької мови у військовому контексті (VIII–XXI ст.). // Запорізький НУ, 2022.
38. Покулевська А. І., Воробйова Л. В. Військова термінологія як предмет сучасного перекладу (на матеріалі німецької мови). // ResearchGate. URL: (звернено 15.03.2025).

39. Покулевська А. І., Воробйова Л. В. Військова термінологія як предмет сучасного перекладу (на матеріалі німецької мови). // ResearchGate. URL: (звернено 15.03.2025).

40. Політизація військової термінології в умовах сучасної війни. // Соціолінгвістичний журнал. – 2022.

41. Пянковська І. В. Лексичні особливості німецьких медіатекстів на тему «Krieg in der Ukraine» в контексті медіаекології. // Нова філологія. 2022. № 86. С. 98–104.

42. Пянковська І. В. Лексичні особливості німецьких медіатекстів на тему «Krieg in der Ukraine» в контексті медіаекології. // Нова філологія. 2023. № 87. С. 104–112.

43. Роль германізмів у формуванні української військової термінології. // Лінгвістичний журнал НАН України. 2022. № 3. С. 78–88.

44. Сидоренко В. М. Роль німецької мови у формуванні української військової термінології. // Лінгвістичні дослідження. 2018. № 46. С. 89–95.

45. Сидоренко В. М. Роль німецької мови у формуванні української військової термінології. // Лінгвістичні дослідження. 2023. № 48. С. 102–110.

46. Слаба О. В., Малиновська І. А. Семантичні зміни словникового складу німецької мови під впливом російськоукраїнської війни. // Закарпатські філологічні студії. 2022. № 15. С. 123–130.

47. Сорочинський Д. В. Формування військової термінології та її функціонування в сучасному українському мовленні. // Таврійський соціальногуманітарний журнал. 2022. № 6. С. 64–72.

48. Сучасні виклики уніфікації військової термінології в Україні. // Військоволінгвістичний журнал. 2025. № 1. С. 112–120.

49. Тимошенко О. Л. Етимологічний аналіз німецьких військових термінів в українській мові. // Вісник ЗНУ. 2020. № 28. С. 112–118.

50. Тимошенко П. М. Діахронічний огляд германізмів у військовій лексиці української мови. // Сучасні дослідження з іноземної філології. 2022. Вип. 29. С. 66–72.

51. Українськонімецький військовий глосарій. // Інститут філології КНУ ім. Т. Шевченка. URL: (звернено 15.03.2025).

52. Українськонімецький військовий глосарій. // Інститут філології КНУ ім. Т. Шевченка. URL: (звернено 15.03.2025).

53. Федоренко С. В., Бернадіна А. В. Загальна характеристика фахової мови військової сфери. // Нова філологія. 2021. № 85. С. 45–51.

54. Федоренко С. В., Бернадіна А. В. Загальна характеристика фахової мови військової сфери (на матеріалі англійської мови). // Нова філологія. 2021. № 85. С. 45–51.

55. Шевченко І. Г. Морфологічні особливості німецьких військових термінів та їх адаптація в українській мові. // Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. 2021. № 30. С. 77–83.

56. Шевченко І. Г. Морфологічні особливості німецьких військових термінів та їх адаптація в українській мові. // Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. 2022. № 31. С. 88–96.

57. Шумлянський Д. А це танк? Або проблема класифікації сучасних бойових броньованих машин. // Мілітарний. URL: (звернено 15.03.2025).

58. Яремко Я. М. Формування української військової термінології: проблеми та перспективи. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2012.

59. Bartels H. Waffen und Militärbegriffe im Deutschen. Stuttgart: Klett Cotta, 2019.

60. BegriffeLexikon. Militärische Begriffe von A–Z. // Bundeswehr.de. URL: (звернено 15.03.2025).

61. Bundeswehr Terminologiehandbuch. Berlin: Verteidigungsministerium, 2020.

62. Deutsche Bundeswehr: Begriffe und Terminologie. // Bundeswehr.de. URL: (звернено 15.03.2025).

63. Deutsche Panzerentwicklung im 20. Jahrhundert. // Technische Universität München, 2018.

64. Die Rolle der deutschen Sprache in der NATO Militärsprache. // Security Studies Journal. 2017.

65. Gruber W. Die Entwicklung der deutschen Panzertaktik und ihre Terminologie. // Militärgeschichtliche Zeitschrift. 2015.

66. Hagen L. Militärische Fachsprache im Deutschen: Geschichte und Gegenwart. Berlin: De Gruyter, 2018.

67. Kleines Lexikon: Krieg und Sprache. // Gesellschaft für deutsche Sprache. URL: (звернено 15.03.2025).

68. Military Terminology in German and Ukrainian War Discourse. // European Journal of Linguistics. 2023.

69. Militärgeschichtliches Lexikon der Bundeswehr. Berlin: BW Verlag, 2022.

70. Müller T. Die Entwicklung der deutschen Militärterminologie seit dem 19. Jahrhundert: Dissertation. Universität Leipzig, 2017.

71. NATO Standardization Office. AAP 06 NATO Glossary of Terms and Definitions. 2021.

72. Neumann T. The role of German armored vehicles in World War II and their linguistic legacy. // *Military Review*. 2021.

73. Panzersprache und ihre Wirkung auf die moderne Militärterminologie. // *Journal of Historical Linguistics*. 2020.

74. Roth A. Einfluss der deutschen Militärsprache auf osteuropäische Sprachen. // *Zeitschrift für Slawistik*. 2017. Bd. 62, Nr. 4. S. 377–390.

75. Schmidt H. Deutsche Militärterminologie: Entwicklung und Einflussfaktoren. München: Langenscheidt, 2016.

76. Schneider M. Einfluss des deutschen Militärvokabulars auf die ukrainische Fachsprache. // Tagungsband der Konferenz «Sprachkontakte und Kulturtransfer». Wien: Universität Wien, 2019. S. 56–63.

77. Ukrainische Militärlexik und ihre historische Entwicklung. // *GermanUkrainian Journal of Linguistics*. 2018.

78. Weber K. Die Rolle der deutschen Wehrmachtsterminologie im internationalen Kontext. // *Journal of Military History*. 2019. Vol. 83, No. 1. S. 101–118.

79. Wehrmacht und Bundeswehr: Begriffliche Kontinuitäten. // *Zeitschrift für Zeitgeschichte*. 2019.

80. Wehrtechnik und Sprache. Німецькі військові терміни та їх адаптація в українській мові. // *Defence Studies*. URL: (звернено 15.03.2025).

ZUSAMMENFASSUNG

Die vorliegende Masterarbeit widmet sich der Untersuchung des Einflusses deutscher militärischer Terminologie auf die ukrainische Fachsprache im Bereich der Panzertechnik. Die Relevanz der Arbeit ergibt sich aus der aktuellen sicherheitspolitischen Lage: dem großangelegten Angriffskrieg Russlands gegen die Ukraine, dem laufenden Reformprozess in den ukrainischen Streitkräften sowie der aktiven militärisch-technischen Kooperation mit westlichen Partnern, insbesondere Deutschland. In diesem Kontext wächst die Notwendigkeit, neue militärische Fachbegriffe, die über deutsche Quellen in den ukrainischen Sprachraum gelangen, systematisch zu analysieren, zu adaptieren und zu standardisieren. Die unkoordinierte Verwendung technischer Bezeichnungen kann zu Missverständnissen in der militärischen Kommunikation, in Handbüchern oder in Ausbildungskontexten führen.

Gegenstand der Arbeit ist die ukrainische militärische Terminologie, die sich unter dem Einfluss deutscher Begriffe weiterentwickelt und erweitert. Der Forschungsfokus liegt auf sprachlichen Prozessen und außerlinguistischen Faktoren, die das Eindringen, die semantische Anpassung und funktionale Verwendung deutscher Termini in der modernen ukrainischen Militärsprache bedingen. Der Begriffskorpus besteht aus 328 militärischen Fachausdrücken, die aus authentischen Quellen wie Bundeswehr-Dokumentationen, Fachportalen (z. B. mil.in.ua) sowie technischen Handbüchern extrahiert wurden.

Ziel der Arbeit ist es, die strukturellen, semantischen und funktionalen Eigenschaften deutscher militärischer Begriffe zu analysieren und deren Adaption in der ukrainischen Sprache zu beschreiben. Dazu zählen: die Analyse historischer und sozialer Voraussetzungen für Terminübernahmen (1. Kapitel), die

Klassifikation und Gliederung der Begriffe nach funktionalen Gruppen und die Erstellung eines Glossars (2. Kapitel) sowie die Untersuchung aktueller Dynamiken bei der Integration deutscher Fachtermini in den militärischen Diskurs der Ukraine (3. Kapitel).

Das erste Kapitel befasst sich mit der Typologie und diachronen Entwicklung militärischer Terminologie sowie mit der Rolle deutscher Termini in früheren historischen Phasen – etwa während der Zeit der Ukrainischen Volksrepublik, des Zweiten Weltkriegs oder der der Ukrainischen Aufständischen Armee. Es zeigt, dass militärische Sprachkontakte mit Deutschland nicht neu sind, sondern sich als wiederkehrendes Phänomen durch die Geschichte ziehen.

Im zweiten Kapitel werden moderne deutsche Fachbegriffe zur Panzertechnik morphologisch, semantisch und funktional analysiert. Die Begriffe werden in thematisch-funktionale Gruppen unterteilt – wie *Waffensysteme*, *Beobachtungsgeräte*, *Besatzungsrollen* oder *Energieversorgung* – und nach Wortbildungsmodellen untersucht. Der erstellte Glossar bietet eine systematische zweisprachige Übersicht über die analysierten Einheiten und illustriert Strategien der lexikalischen Übertragung ins Ukrainische.

Das dritte Kapitel beleuchtet aktuelle Tendenzen im ukrainischen militärischen Sprachgebrauch, die durch den intensiven Zustrom deutscher Technik und Ausbildungsinhalte verstärkt wurden. Es wird gezeigt, wie sich Begriffe morphologisch und semantisch anpassen (z. B. *Reaktivpanzerung*, *Zielverfolgungssystem*), welche Formen der Entlehnung oder Transliteration bevorzugt werden und welche Probleme der terminologischen Vereinheitlichung sich ergeben. Besonderes Augenmerk gilt hybriden, metaphorischen oder inoffiziell etablierten Benennungen, die zwischen normativer Dokumentensprache und realem Sprachgebrauch oszillieren.

Als Ergebnis liefert die Arbeit einen strukturierten Überblick über Mechanismen der Terminübernahme und -anpassung im militärisch-technischen Bereich. Der erstellte Glossar bildet ein praktisches Instrument für Übersetzer:innen, Terminolog:innen, Ausbilder:innen und technische Redakteur:innen, die mit militärischer Fachsprache arbeiten. Zudem zeigen die Ergebnisse, wie wichtig die sprachliche Abstimmung mit bestehenden NATO-Standards ist, um Interoperabilität, Sicherheit und Effizienz zu gewährleisten. Die Arbeit leistet somit sowohl einen theoretischen Beitrag zur militärischen Terminologieforschung als auch einen konkreten praktischen Nutzen im Rahmen der professionellen militärischen Kommunikation.

ДОДАТОК

Німецько-український глосарій військових термінів

1. Wannenboden m -böden	днище корпусу	Нижня броньова плита корпусу; захищає екіпаж від мін і вибухів під машиною.
2. Oberwanne f -n	верхня частина корпусу	Верхня частина бронекорпусу, що накриває моторне та бойове відділення.
3. Bugpanzerung f -en	лобова броня	Лобова броня корпусу з найбільшою товщиною й кутом нахилу.
4. Seitenpanzerung f -en	бортова броня	Бортові броньові листи, які прикривають машину з боків.
5. Heckplatte f -n	кормова плита	Кормова броньова плита, що заслоняє двигун і трансмісію позаду.
6. Turm m -e	башта	Обертובה башта бойової машини з гарматою та

		прицілами.
7. Turmdach n -dächer	дах башти	Верхня кришка башти; захист від уламків і авіабомб.
8. Turmring m -ringe	погон башти	Кільцевий вузол опори, по якому башта обертається.
9. Blende f -n	маска гармати	Броньова маска гармати, що з'єднує ствол із баштою.
10. Mündungsbremse f -n	дульний гальмо-компенсатор	Дульний гальмо-компенсатор, який зменшує віддачу.
11. Laufrolle f -n	опорний коток	Опорний коток ходової частини, що несе вагу машини.
12. Stützrolle f -n	підтримувальний ролик	Підтримувальний ролик, який веде верхню гілку гусениці.
13. Kettenrad n -räder	ведуче колесо	Ведуче колесо, що передає крутний момент на гусеницю.

14. Leitrad n -räder	напрямне колесо	Напрямне колесо, яке натягує та центрує гусеницю.
15. Kettenführung f -en	напрямна гусениці	Напрямна планка або жолоб для утримання траків.
16. Laufwerk n -e	ходова частина	Комплекс ходових елементів машини.
17. Dämpfer m -	амортизатор	Гідравлічний або торсіонний амортизатор підвіски.
18. Federbein n -e	торсіон	Торсіонний вал пружної підвіски.
19. Schwingarm m -arme	гойдалка	Маятниковий важіль, що з'єднує торсіон із котком.
20. Kettensegment n -e	трак гусениці	Окремий трак гусениці бронетехніки.
21. Kettenbolzen m -	палець трака	Сталевий палець, який з'єднує траки між собою.
22. Gummipolster n -	гумова подушка	Гумова накладка, що знижує шум і зношення.

23. Laufwerksblende f -n	захисний екран ходової	Додатковий екран, який прикриває ходову частину.
24. Seitenschürze f -n	бортова бронеспідниця	Бортова бронеспідниця для захисту від кумулятивів.
25. Zusatzpanzerung f -en	навісна броня	Навісна або додана броня для підсилення захисту.
26. Reaktivpanzerung f -en	динамічний захист	Динамічні блоки, що нейтралізують кумулятивний струмінь.
27. Modulpanzerung f -en	модульна броня	Збірні модулі броні, котрі можна швидко замінювати.
28. Verbundpanzerung f -en	комбінована броня	Комбінована багатошарова броня різних матеріалів.
29. Minenschutzboden m -böden	протимінове днище	Днище, посилене проти вибухів мін під корпусом.
30. Fluchtluke f -n	евакуаційний люк	Люк для аварійного покидання техніки.
31. Fahrerklappe f -n	кришка люка водія	Відкидна кришка

		люка водія.
31. Beobachtungsluke f -n	оглядовий люк	Оглядовий люк для спостереження й посадки.
33. Ladeschützenluke f -n	люк заряджаючого	Круглий люк заряджаючого на даху башти.
34. Heckrampe f -n	кормовий трап	Відкидний кормовий трап для десантування.
35. Innenraumisolierung f -en	внутрішня ізоляція	Тепло- й звукоізоляція салону.
36. Belüftungskanal m -kanäle	вентиляційний канал	Канал подачі свіжого повітря всередині корпусу.
37. ABC-Schutzanlage f -n	система захисту від ЗМУ	Фільтровентиляційна система захисту від ЗМУ.
38. Feuerlöschanlage f -n	протипожежна система	Автоматична пожежогасильна установка.
39. Treibstofftank m -e	паливний бак	Вбудований паливний бак машини.
40. Trennwand f -wände	перегородка	Перегородка, що відділяє відсіки.

41. Motorkäfig m -käfige	моторний відсік	Відсік, у якому розміщено двигун.
42. Kühlanlage f -n	система охолодження	Система охолодження з радіатором і вентиляторами.
43. Luftfilter m -	повітряний фільтр	Повітряний фільтр, що очищує забірне повітря.
44. Auspuffklappe f -n	заслінка вихлопу	Заслінка вихлопного каналу для маскуваннн й обслуговування.
45. Getriebeschacht m -schächte	трансмісійний тунель	Тунель або шахта, у якій пролягає трансмісія.
46. Wartungsluke f -n	техобслуговчий люк	Люк для сервісного доступу під час ТО.
47. Zugangsdeckel m -deckel	сервісна кришка	Кришка для швидкого доступу до вузлів.
48. Seilwinde f -n	лебідка	Бортова лебідка для самовитягування чи евакуації.
49. Abschleppöse f -n	буксирний вушак	Буксирний вушак для тросу або штанги.

50. Nebelwurfanlage f -n	димова установка	Установка для постановки димових гранат.
51. Schutzgitter n -	захисна решітка	Сталеві ґрати, що захищають радіатори й ліхтарі.
52. Schutznetz n -e	захисна сітка	Металева сітка-екран від кумулятивних БЧ.
53. Rohrhalter m -halter	утримувач ствола	Фіксатор, що утримує ствол у походовому положенні.
54. Werkzeugkasten m -kästen	ящик інструментів	Ящик для штатного інструменту екіпажу.
55. Tarnnetzhalter m -halter	кронштейн маскувальної сітки	Кронштейн для розміщення маскувальної сітки.
56. Antennenfuß m -füße	основа антени	Базовий вузол кріплення антени рації.
57. Staukasten m -kästen	багажний ящик	Зовнішній ящик для різного спорядження.
58. Panzerkettenabdeckung f -en	кожух гусениці	Кожух, що закриває секцію гусениці.
59. Hitzeschild n -schilde	теплозахист	Термоекран для захисту від високої температури.

60. Hydraulikzylinder m -	гідроциліндр	Гідроциліндр, що працює у підвісці або приводах.
61. Wärmebildgerät n -e	тепловізор	Тепловізійний прилад спостереження й прицілювання.
62. Nachtsichtgerät n -e	прилад нічного бачення	Прилад нічного бачення з ЕОП.
63. Periskop n -e	перископ	Оптичний перископічний прилад.
64. Zielverfolgungssystem n -e	система стеження за ціллю	Електронна система автоматичної підтримки цілі.
65. Laserentfernungsmesser m -	лазерний далекомір	Лазерний далекомір для визначення дистанції.
66. Zieloptik f -en	прицільна оптика	Оптичний приціл або комплекс оптики.
67. Kommandantenperiskop n -e	перископ командира	Перископ командира з панорамним оглядом.
68. Stabilisierte Beobachtungseinheit f -en	стабілізований прилад спостереження	Двоосевий стабілізований блок спостереження.
69. Richtzielfernrohr n -e	прицільний телескоп	Прицільний телескоп навідника.

70. Ziellaser m -	цілевказуючий лазер	Лазер для підсвічування або вказування цілі.
71. Rückspiegelkamera f -s	камера заднього огляду	Камера заднього огляду для водія.
72. Taglichtkamera f -s	денна камера	Кольорова денна відеокамера.
73. Infrarotkamera f -s	інфрачервона камера	ІЧ-камера для спостереження вночі.
74. Ballistikrechner m -	балістичний обчислювач	Обчислювач, що вводить поправки балістики.
75. Visierkopf m -köpfe	головка прицілу	Корпусна частина оптичного вузла прицілу.
76. Panoramazielgerät n -e	панорамний приціл	Баштовий панорамний приціл із 360° оглядом.
77. Rundumsichtsystem n -e	круговий огляд	Система відеокамер кругового огляду.
78. Lenkoptik f -en	керована оптика	Керована оптика для дистанційного керування.
79. Zielerfassungsradar n -e	радар виявлення цілі	Радар, який виявляє та супроводжує цілі.

80. Laserwarner m -	лазерний попереджувач	Датчик опромінення лазером.
81. Nebelwurfsensor m -sensoren	сенсор димової завіси	Сенсор, що автоматично пускає димові гранати.
82. Mündungsfeuerdetektor m -detektoren	датчик спалаху пострілу	Акустико-оптичний датчик спалаху пострілу.
83. HUD-Anzeige f -n	проекційний індикатор	Індикатор на лобовому склі для командира/водія.
84. Augenschutzblende f -n	бленда для очей	Гумова бленда, що захищає очі від засвітки.
85. Okular n -e	окуляр	Окуляр оптичного приладу.
86. Objektivlinse f -n	об'єktiv	Передня лінза об'єктива.
87. Optischer Stabilisator m -en	оптичний стабілізатор	Механічний або електронний стабілізатор зображення.
88. Filterrad n -räder	фільтрове колесо	Барабан із світлофільтрами для різних умов.

89. Bildverstärkungsröhre f -n	підсилювальна трубка	Електронно-оптична підсилювальна трубка ПНБ.
90. Entnebelungsheizung f -en	система розпотівання	Обігрів скла для запобігання запотіванню.
91. Goniometer n -	гонометр	Прилад для вимірювання кутів наведення.
92. Kollimator m -en	коліматор	Коліматорний блок, що формує паралельні промені.
93. Stereoskop n -e	стереоскоп	Бінокуляр для вимірювання відстаней.
94. Suchscheinwerfer m -	пошуковий прожектор	Пошуковий прожектор великої дальності.
95. Gimbal-Plattform f -en	карданна платформа	Карданна платформа для стабілізації датчиків.
96. Fadenkreuz n -e	сітка прицілу	Сітка прицілу в оптичному полі.
97. Visiersteuerung f -en	керування прицілом	Електропривід керування кутами прицілу.

98. Zielbildschirm m -e	екран цілі	Монітор відтворення зображення цілі.
99. Optokoppler m -	оптопара	Оптронна пара для розв'язки схем.
100. Scheibenschutz m -	захисне скло	Захисне скло перед оптикою.
111. Maschinenkanone f -n	автоматична гармата	Автоматична гармата калібру 20–35 мм.
112. Glattrohrkanone f -n	гладкоствольна гармата	Гладкоствольна танкова гармата.
113. Zwillings-MG n -s	спарений кулемет	Спарений кулемет подвійної установки.
114. Koaxial-MG n -s	співвісний кулемет	Кулемет, змонтований співвісно з гарматою.
115. Granatmaschinenwaffe f -n	автоматичний гранатомет	Станковий автоматичний гранатомет.
116. Mörser m -	міномет	Навісний або самохідний міномет.
117. Rohr n -e	ствол	Ствол артилерійської або стрілецької зброї.
118. Verschluss m -schlüsse	затвор	Замковий механізм, який закриває патронник.
119. Patronenkammer f -n	патронник	Камера ствола, де

		розміщується набій.
120. Rauchabsauger m -	ежектор	Газоежектор, що витягує порохові гази.
121. Rücklaufbremse f -n	гальмо відкату	Гідравлічний демпфер відкату гармати.
122. Vorholer m -	накатник	Пружинно-гідрравлічний повертач ствола.
123. Vertikalstabilisator m -en	вертикальний стабілізатор	Вертикальний стабілізатор наведення.
124. Rohrwiege f -n	люлька ствола	Люлька, що утримує ствол у башті.
125. Ladeschützensitz m -e	місце заряджаючого	Сидіння заряджаючого в башті.
126. Munitionszuführung f -en	механізм подачі боеприпасів	Ланцюговий або стрічковий механізм подачі.
127. Gurttrommel f -n	стрічковий барабан	Барабан для зберігання кулеметної стрічки.
128. Magazin n -e	магазин	Магазин коробчастого чи дискового типу.

129. Munitionsbehälter m -	контейнер боєприпасів	Броньований контейнер боєприпасів.
130. Förderband n -bänder	транспортер стрічки	Транспортер кулеметної стрічки.
131. Ladekran m -kräne	кран заряджання	Кран або маніпулятор для заряджання.
132. Autolader m -	автомат заряджання	Автомат заряджання гармати.
133. Heizpatrone f -n	підігрів патронів	Електричний підігрів патронів у холод.
134. Nebelgranate f -n	димова граната	Димова граната для маскування.
135. Leuchtmunition f -en	освітлювальні боєприпаси	Освітлювальний боєприпас для підсвічування.
136. Sprenggranate f -n	осколково-фугасний снаряд	Осколково-фугасний артилерійський снаряд.
137. Panzerbrechende Granate f -n	броньобійний снаряд	Броньобійний підкаліберний снаряд.
138. KE-Pfeilgeschoss n -e	підкаліберний снаряд	Підкаліберний оперений снаряд-«болванка».
139. HEAT-Sprengsatz m -sätze	кумулятивний снаряд	Кумулятивний боєприпас для танків.

140. Mehrzweckmunition f -en	багатофункціональн ий постріл	Універсальний снаряд із багатьма режимами.
141. Programmierbare Munition f -en	снаряд із програмованим підривачем	Боєприпас з електронно програмованим підривачем.
142. Abstands-Niederhaltungsmuniti on f -en	боєприпаси ближнього стримування	Боєприпаси для придушення живої сили зблизька.
143. Leermunition f -en	інертний набій	Інертний (масогабаритний) навчальний набій.
144. Übungspatrone f -n	навчальний патрон	Патрон без вибухової речовини для тренувань.
145. Rauchgeschoss n -e	димовий снаряд	Димовий артилерійський снаряд.
146. Splitterschutzdeckel m -deckel	кришка проти осколків	Кришка-екран для захисту від уламків.
147. Mun-Ladestation f -en	станція заряджання боєприпасів	Пункт заряджання та комплектування боєзапасу.
148. Zünder m -	підривач	Сам підривач боєприпасів.

149. Bodenzünder m -	донний підривач	Підривач, що спрацьовує від удару об ґрунт.
150. Zeitzünder m -	часовий підривач	Підривач, який активується заданим часом.
151. Aufschlagszünder m -	ударний підривач	Ударний підривач, що спрацьовує при контакті.
152. Kalibrierstange f -n	калібрувальний стрижень	Сталевий калібрувальний стрижень-контроль.
153. Patronenlagerheizung f -en	підігрів патронника	Система підігріву патронника в холод.
154. Waffenreinigungsgerät n -e	набір для чищення зброї	Комплект для чищення ствола та затвора.
155. Rohrschutzkappe f -n	кришка ствола	Захисна кришка на дуло під час руху.
156. Bordnetz n -e	бортова електромережа	Електромережа борта на 24–28 В.
157. Wechselrichter m -	інвертор	Перетворювач постійного струму на змінний.
158. Ladegerät n -e	зарядний пристрій	Зарядний пристрій для акумуляторів.

159. Batterieüberwachung f -en	контроль батареї	Електронна система контролю стану батарей.
160. Starterbatterie f -n	пускова батарея	Свинцево-кислотна або літій-іонна стартерна АКБ.
161. Generator m -en	генератор	Генератор електрики, під'єднаний до двигуна.
162. Drehstromlichtmaschine f -n	трифазний генератор	Трифазний генератор змінного струму.
163. Spannungsregler m -	регулятор напруги	Електронний регулятор стабілізації напруги.
164. Sicherungskasten m -kästen	блок запобіжників	Блок плавких запобіжників і реле.
165. Kabelbaum m -bäume	кабельний джгут	Кабельний джгут, що з'єднує всі споживачі.
166. Stromverteiler m -	розподільник струму	Розподільний блок живлення по відсіках.
167. Steuergerät n -e	блок керування	Електронний блок управління підсистемами.
168. Diagnoseschnittstelle f -n	діагностичний інтерфейс	Роз'єм для комп'ютерної діагностики.

169. Sensorcluster m -	кластер датчиків	Набір датчиків, інтегрованих у спільний модуль.
170. Hydraulikpumpe f -n	гідравлічний насос	Гідравлічний насос для систем керування.
171. Servolenkungssystem n -e	гідропідсилювач керма	Підсилювач гідравлічний керма водія.
172. Kühlmittelpumpe f -n	помпа охолодження	Циркуляційний насос рідини охолодження.
173. Kraftstofffördereinheit f -en	паливний насос	Електронасос подачі пального.
174. Turbolader m -	турбонагнітач	Компресор турбонаддуву двигуна.
175. Abgasrückführung f -en	система EGR	Система рециркуляції відпрацьованих газів.
176. Motorsteuerung f -en	електронний блок двигуна	Блок керування двигуном (ECU).
177. Fahrstabilisator m -en	система стабілізації ходу	Електронна система стабілізації ходу машини.
178. ABS-Modul n -e	блок АБС	Модуль антиблокувальної системи гальм.

179. CAN-Bus m -se	шина CAN	Цифрова шина обміну даними CAN.
180. Datenlogger m -	реєстратор даних	Бортовий реєстратор параметрів систем.
181. Funkgerät n -e	радіостанція	Тактична УКХ/КВ радіостанція екіпажу.
182. Intercom-System n -e	внутрішній зв'язок	Система внутрішнього переговорного зв'язку.
183. GPS-Empfänger m -	GPS-приймач	Приймач супутникової навігації.
184. Blue Force Tracking n -	система «свій»	Система «Blue Force Tracking» ідентифікації своїх.
185. Lagebildrechner m -	комп'ютер ситуаційної обстановки	Комп'ютер візуалізації обстановки на карті.
186. Klimaanlage f -n	кондиціонер	Броньований кондиціонер із фільтрацією.
187. Heizelement n -e	нагрівальний елемент	Електричний нагрівальний елемент обігріву.

188. Lichtmast m -masten	освітлювальна щогла	Щогла з потужним світлодіодним прожектором.
189. Panzerbeleuchtung f -en	бортове освітлення	Комплект зовнішнього й внутрішнього освітлення.
190. Notstromaggregat n -e	аварійний генератор	Аварійний дизель-генератор для резервного живлення.
191. Kommandant m -en	командир	Командир машини, відповідає за бойові дії.
192. Richtschütze m -n	навідник	Навідник гармати й прицілів.
193. Fahrer m -	водій	Водій-механік бронемашини.
194. Ladeschütze m -n	заряджаючий	Заряджаючий гармати та кулеметів.
195. Funker m -	радист	Радист, що забезпечує зв'язок.
196. Beobachter m -	спостерігач	Спостерігач для виявлення цілей.
197. Waffenmechaniker m -	зброяр	Зброяр-технік, який обслуговує озброєння.

198. Systemoperator m -en	оператор систем	Оператор електронних систем і сенсорів.
199. Sanitäter m -	медик	Військовий медик екіпажу.
200. Bordtechniker m -	бортовий технік	Бортовий технік-універсал.
201. Pionier m -e	сапер	Інженер-сапер для мінно-інженерних робіт.
202. Spähtruppführer m -	командир розвідгрупи	Командир розвідувального підрозділу.
203. Kraftfahrer m -	механік-водій	Механік-водій колісної техніки.
204. Bordschütze m -n	бортовий стрілець	Стрілець, що веде бортовий кулемет.
205. Flugabweherschütze m -n	оператор ППО	Оператор зенітного озброєння.
206. Leitender Ingenieur m -e	головний інженер	Головний інженер-конструктор екіпажу.
207. Trainer m -	інструктор	Інструктор-тренер з бойових дій.
208. Beobachtungswart m -e	оператор спостереження	Оператор засобів спостереження.

209. Lenkflugkörperbediener m -	оператор ПТРК	Оператор протитанкового ракетного комплексу.
210. Turmwärter m -	технік башти	Технік обслуговування баштових приводів.
211. Richtanweiser m -	старший навідник	Старший навідник-коректор.
212. Instandsetzer m -	ремонтник	Ремонтник мобільних ремонтних груп.
213. Lademeister m -	майстер заряджання	Майстер-сержант із боєзабезпечення.
214. Versorgungsoffizier m -e	офіцер постачання	Офіцер, відповідальний за логістику.
215. Sicherheitsbeauftragter m -e	уповноважений з безпеки	Посадовець з охорони праці й техніки безпеки.
216. FLW f -s	дистанційно-керована легка бойова станція	Дистанційно керований легкий бойовий модуль.
217. NVD n -s	прилад нічного бачення	Прилад нічного бачення (скорочення NVD).

218. APS n -s	активна система захисту	Активна система дистанційного перехоплення ракет.
219. NBC n -	ядерно-біологічний-хімічний	Позначення NBC-захисту від зброї масового ураження.
220. IFIS n -	інтегрована система керування вогнем	Інтегрована система управління вогнем IFIS.
221. PERI n -s	перископ	Скорочення PERI — перископ командира.
222. EMES n -	електронний приціл-далекомір	Електронний приціл-далекомір EMES.
223. SFL f -s	самохідна артилерійська установка	Самохідна артилерійська установка (SFL).
224. KPz m -	бойовий танк	Позначення німецького основного бойового танка (KPz).
225. SPz m -	бойова машина піхоти	Позначення БМП (SPz).
226. MTW m -s	бронетранспортер	Позначення бронетранспортера (MTW).

227. APU f -s	допоміжна силова установка	Допоміжна силова установка APU.
228. EOD n -	знешкодження вибухових пристроїв	Інженерно-саперні підрозділи EOD.
229. BMS n -	бойова система управління	Бойова інформаційна система BMS.
230. LRF m -s	лазерний далекомір	Лазерний далекомір LRF.
231. HSW f -s	високопродуктивна лебідка	Високопродуктивна лебідка HSW.
232. ATGM n -s	протитанковий ракетний комплекс	Протитанкова керована ракета ATGM.
233. ERA f -s	динамічний захист	Динамічний захист ERA.
234. GPS n -	глобальна навігаційна система	Супутникова навігація GPS.
235. IFF n -	ідентифікація «свій-чужий»	Ідентифікація «свій-чужий» IFF.
236. RWS f -s	дистанційний бойовий модуль	Дистанційний бойовий модуль RWS.
237. HMI n -s	інтерфейс «людина-машина»	Людино-машинний інтерфейс HMI.
238. RTT m -s	час проходження сигналу	Час проходження сигналу RTT.

239. ECU f -s	електронний блок керування	Електронний блок керування ECU.
240. FCS n -	система керування вогнем	Система керування вогнем FCS.
241. COTI n -s	навісний тепловізор	Навісний тепловізор COTI.
242. SATCOM n -s	супутниковий зв'язок	Супутниковий зв'язок SATCOM.
243. SDR f -s	програмно-кероване радіо	Програмно-кероване радіо SDR.
244. CBRN n -	хімічний, біологічний, радіологічний, ядерний	Система захисту CBRN.
245. HUD n -s	проекційний індикатор	Проекційний індикатор HUD.
246. Leopard 2A6 m -	танк Leopard 2A6	Німецький танк Leopard 2A6.
247. Leopard 2A7V m -	танк Leopard 2A7V	Німецький танк Leopard 2A7V останньої модифікації.
248. Leopard 1A5 m -	танк Leopard 1A5	Модернізований танк Leopard 1A5.
249. Marder 1A3 m -	БМП Marder 1A3	Бойова машина піхоти Marder 1A3.

250. Marder 1A5 m -	БМП Marder 1A5	Бойова машина піхоти Marder 1A5 (посилений захист).
251. PzH 2000 f -	САУ PzH 2000	155-мм самохідна гаубиця PzH 2000.
252. RCH 155 f -	САУ RCH 155	Колісна САУ RCH 155 на шасі Вохер.
253. Boxer RCH 155 m -	САУ Boxer RCH 155	Версія Вохер із бойовим модулем RCH 155.
254. Boxer A2 m -	бронетранспортер Вохер A2	Модернізований бронетранспортер Вохер A2.
255. Fennek LGS m -	броньований автомобіль Fennek	4×4 броньований розвідувальний автомобіль Fennek.
256. Wiesel 1 MK20 m -	легка БМП Wiesel 1	Легка гусенична БМП Wiesel 1 з гарматою МК20.
257. Wiesel 2 Ozelot m -	ЗПК Wiesel 2 Ozelot	Зенітний комплекс Wiesel 2 Ozelot з ПЗПК.
258. Puma S1 m -	БМП Puma S1	Бойова машина піхоти Puma S1.

259. Puma S2 m -	БМП Puma S2	БМП Puma S2 із системою активного захисту.
260. Lynx KF41 m -	БМП Lynx KF41	БМП Lynx KF41 від Rheinmetall.
261. Kodiak m -	інженерна машина Kodiak	Багатофункціональна інженерна машина Kodiak.
262. Dachs m -e	ремонтно-евакуаційна машина Dachs	Броньована ремонтно-евакуаційна машина Dachs.
263. Bergepanzer 3 Büffel m -	броньований тягач Büffel	Броньований важкий тягач Bergepanzer 3 Büffel.
264. Hummel f -n	САУ Hummel	Історична 150-мм САУ Hummel (Друга світова).
265. Panzerhaubitze 52 f -	САУ PzH 52	Перспективна артсистема Panzerhaubitze 52.
266. Skorpion G m -e	винищувач танків Skorpion G	Історичний винищувач танків Skorpion G.
267. Mörser Karl m -	самохідний міномет Karl	Самохідний важкий міномет Karl-Gerät.

268. Flakpanzer Gepard A2 m -	зенітна самохідна установка Gepard A2	Зенітна САУ Gepard A2 на шасі Leopard 1.
269. Flakpanzer Skyranger 30 m -	зенітна самохідна установка Skyranger 30	Зенітна САУ Skyranger 30 калібру 30 мм.
270. Rheinmetall Panther KF51 m -	танк Panther KF51	Перспективний танк Panther KF51.
280. Wiesel m -	ласка	Легка бронемашина «Ласка» — Wiesel.
290. Luchs m -e	рис	Бронемашина «Рис» — Luchs.
291. Wolf m -wölfe	вовк	Позашляховик «Вовк» — Wolf.
292. Gepard m -e	гепард	Зенітна САУ «Гепард» — Gepard.
293. Fuchs m -e	лис	БТР «Лис» — Fuchs.
294. Büffel m -	буйвіл	Броньований тягач «Буйвіл» — Büffel.
295. Puma m -s	пума	БМП «Пума» — Puma.
296. Tiger m -	тигр	Танк «Тигр» — Tiger.
297. m -en	леопард	Танк «Леопард» — Leopard.

298. Panther m -	пантера	Танк «Пантера» — Panther.
299. Lynx m -e	рись	БМП «Рись» — Lynx.
300. Skorpion m -e	скорпіон	Винищувач танків «Скорпіон» — Skorpion.
301. Marder m -	куниця	БМП «Куниця» — Marder.
302. Adler m -	орел	Радіолокаційний комплекс «Орел» — Adler.
303. Keiler m -	кабан	Бронекаток розмінування «Кабан» — Keiler.
304. Wisent m -e	зубр	Інженерний БТР «Зубр» — Wisent.
305. Dachs m -e	борсук	Інженерна машина «Борсук» — Dachs.
306. Igel m -	їжак	Робот-сапер «Їжак» — Igel.
307. Falke m -n	сокіл	Багатоцільовий БПЛА «Сокіл» — Falke.
308 Krokodil n -e	крокодил	Модуль розмітки водних перешкод «Крокодил».

309. Blockiermechanismus m -men	механізм блокування	Механізм фіксації рухомих частин.
310. Kampfraum m -räume	бойове відділення	Бойове відділення для екіпажу та десанту.
311. Gefechtsstand m -stände	командний пункт	Командний пункт рівня роти/батальйону.
312. Einsatzbereitschaft f -en	готовність до дій	Стан готовності до негайного виконання завдань.
313. Verbundoperation f -en	мережеві операції	Комплексні мережеві операції об'єднаних сил.
314. Wirkung im Ziel f -en	ураження цілі	Показник ефективного ураження цілі.
315. Schutzklasse f -n	клас захисту	Категорія рівня бронезахисту.
316. Versorgungsrouten f -n	маршрут постачання	Маршрут постачання матеріальних ресурсів.
317. Beweglichkeit f -en	маневреність	Ходова та тактична маневреність техніки.
318. Durchsetzungsfähigkeit f -en	здатність до прориву	Здатність техніки прорвати оборону противника.

319. Unterstützungsfahrzeug n -e	машина забезпечення	Транспорт забезпечення та підтримки.
320. Instandhaltungsstufe f -n	рівень техобслуговування	Класифікація рівнів технічного обслуговування.
321. Bedrohungslage f -n	характер загрози	Аналіз ймовірних загроз на полі бою.
322. Feuerkampf m -kämpfe	вогневий бій	Вогневий бій із застосуванням стрілецького й артилерійського озброєння.
323. Gefechtsfahrzeug n -e	бойова машина	Бойова броньована машина (загальний термін).
324. Rückwärtiger Raum m -räume	тилова зона	Тилова зона забезпечення операції.
325. Einsatzregeln f -n	правила застосування	Нормативні правила бойового застосування.
326. Befehlsübermittlung f -en	передача наказів	Передача наказів та команд від штабу.
327. Zielzuweisung f -en	призначення цілі	Процедура призначення цілі вогневим засобам.

328. Lagedarstellung f -en	відображення обстановки	Графічне відображення тактичної обстановки.
----------------------------	----------------------------	---